

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
OBCE
VELKÉ SLEMENCE
2023 - 2027**

APRÍL 2023

OBSAH

ÚVOD.....	1
I. ANALITICKÁ ČASŤ.....	2
1. VYMEDZENIE A CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA	3
2. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY.....	4
2.1. Nerastné suroviny	4
2.2. Odpady	4
2.3. Pôda	4
2.4. Lesy	5
2.5. Voda	5
2.6. Ochrana prírody a krajiny	5
3. KULTÚRNE A HISTORICKÉ ZDROJE	6
3.1. Historické zdroje	6
3.2. Kultúrne a športové zdroje	7
4. ĽUDSKÉ A SPOLOČENSKÉ ZDROJE	7
4.1. Demografické charakteristiky	7
4.2. Vierovyznanie	9
4.3. Národnostné a etnické skupiny a ich vzájomné postavenie	10
4.4. Stupeň a druh vzdelania, školstvo	11
4.5. Úroveň informatizácie – prístup verejnosti	12
4.6. Verejné inštitúcie – štátne inštitúcie, obecný úrad, zdravotnícke, školské a sociálne zariadenia, spoločenské organizácie	12
5. MATERIÁLNE ZDROJE	12
5.1. Bývanie a bytový fond	12
5.2. Obsadené alebo voľné hospodárske budovy	14
5.3. Technická infraštruktúra	14
5.4. Komunikačná infraštruktúra	15
5.5. Infraštruktúra voľného času, spoločenské zariadenia	15
5.6. Vysporiadanie vlastníckych vzťahov, ROEP a existencia ÚPD	16
6. EKONOMICKÉ VYUŽITIE ZDROJOV	16
6.1. Ekonomické sektory, ich zastúpenie, odvetvia v sektoroch	16
6.2. Podnikateľská sféra	16
6.2.1. Primárny sektor, prvovýroba	16

6.2.2. Sekundárny sektor, spracovanie	17
6.2.3. Terciálny sektor, služby	17
6.3. Významnejšie zdroje zamestnania mimo regiónu	17
6.4. Zamestnanosť	17
6.5. Hospodárenie obce	17
7. ZÁKLADNÉ ANALÝZY	19
7.1. Analýza zainteresovaných	19
7.2. SWOT analýza	20
7.3. Postoje, názory, potreby a problémy obyvateľov	21
7.4. Problémová analýza	25
II. ROZVOJOVÁ STRATÉGIA OBCE	27
8. VÍZIA OBCE	27
9. ROZVOJOVÉ CIELE	27
9.1. Dlhodobé rozvojové ciele	28
9.2. Špecifické/ krátkodobé ciele.....	28
9.3. Zhrnutie potenciálu obce	29
10. PLÁNOVANIE / IMPLEMENTÁCIA	30
10.1. Logická plánovacia matica	30
10.2. Súhrn indikátorov (výstupy, výsledky, dopad)	31
10.3. Analýza rozvojových scenárov	32
10.4 Priority	34
10.5. Finančné zabezpečenie	35
11. PRÍLOHY	36
III. ANALÝZA CIEĽOV	43

ÚVOD

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Veľké Slemence pre roky 2023 – 2027 (PHSR) je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie.

PHSR koncepčne, systémovo analyzuje a určuje budúcnosť rozvoja spolu s činnosťami, investičnými projektmi so zdrojovým krytím na jej zabezpečenie. Vytvára rámec, ktorého naplnenie bude zárukou, že PHSR nebude zbytočne rozsiahlym a len popisným zoznamom nereálnych zámerov (zoznamom vecí, na ktoré obec nemá peniaze), ale skutočným strategickým rozvojovým dokumentom s cieľom dosiahnuť rast životnej úrovne na konkrétnom území.

PHSR je v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č.309/2014 Z. z. základným dokumentom, podľa ktorého sa vykonáva podpora regionálneho rozvoja. Regionálny rozvoj sa realizuje s finančnou podporou Európskej únie prostredníctvom štrukturálnych fondov, s finančnou podporou štátu prostredníctvom programov štátnej pomoci, dotácií a preto je podmienkou, aby PHSR obce nadväzoval na strategické a programové dokumenty na národnej úrovni (ciele a priority Agendy OSN pre udržateľný rozvoj 2030, Európsky ekologický dohovor, Víziu a stratégiu rozvoja Slovenska do roku 2030) a dokumenty podpory na regionálnej úrovni (Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja KSK na roky 2023 - 2027).

Dokument reaguje na trendy súvisiace s klimatickou krízou, demografickými zmenami, technologickým vývojom, zmenou sociálnych väzieb, na identifikované problematické oblasti a výzvy.

V roku 2021 bolo začaté nové programové obdobie Európskej únie, ktoré sa skončí v roku 2027. V tomto období je možné využívať financovanie na päť cieľov politiky súdržnosti:

1. Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa;
3. Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna prepojitelnosť IKT;
4. Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.

5. Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

Pri tvorbe PHSR obce boli uplatnené základné princípy a to, že je založený na kvalitných a overených dátach, je v súlade s udržateľným využívaním hodnôt a zdrojov obce Veľké Slemence a je výsledkom komplexných analýz.

PHSR obce Veľké Slemence je vytvorený partnerstvom hlavných aktérov v obci, tak ako to ustanovuje uvedené znenie zákona.

Vízia strategického rozvoja je vyjadrená v konkrétnych rozvojových projektoch.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja prinesie pre obec výsledný očakávaný efekt len vtedy, ak budú obec, podnikatelia a inštitúcie spolupracovať a vzájomne sa podporovať.

I. ANALYTICKÁ ČASŤ

Pri spracovaní PHSR obce Veľké Slemence spracovateľ vychádzal zo získaných materiálov o histórii obce, o jej doterajších aktivitách, zo štatistických údajov a údajov ÚPSVaR.

Dôležitým materiálom v analytickej časti spracovania dokumentu bol dokument PHSR obce na roky 2007 - 2014.

A) Audit zdrojov

Profil obce bol na základe podkladov získaných spracovateľom spracovaný za aktívnej účasti Obecného úradu, spoločenských a mimovládnych organizácií v obci, občanov a zástupcov podnikateľskej sféry.

B) SWOT analýza

SWOT analýza bola spracovaná zo získaných relevantných informácií Obecného úradu Veľké Slemence a vlastného zisťovania spracovateľa. Jej definitívna podoba bola spracovaná po konzultácii so starostom obce. V SWOT analýze boli definované silné, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia.

B) Faktory rozvoja a kľúčové disparity

Na základe výsledkov SWOT analýzy boli spracovateľom definované faktory rozvoja a kľúčové disparity.

1. VYMEDZENIE A CHARAKTERISTIKA ÚZEMIA

Obec Veľké Slemence leží v okrese Michalovce, na hranici s Ukrajinou v nadmorskej výške 106 m.n.m., v typicky nížinnej krajine Latorickej roviny. Chotár obce má poľnohospodársko – pasienkársky charakter so zvyškami lužných lesov a mŕtvych ramien.

Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1332. Obec bola tradične poľnohospodárskou usadlosťou, obyvateľstvo sa živilo pestovaním plodín a chovom zvierat.

V minulosti spadala obec pod Užskú župu s centrom v Užhorode. S touto oblasťou je obec doposiaľ previazaná historickými a rodinnými vzťahmi. Historicky najväčšia novodobá pohroma pre obyvateľov dediny Slemence nastala v noci 30.08.1946, kedy bola obec rozdelená Červenou armádou na dve časti. Jedna časť, Veľké Slemence zostala vtedajšiemu Československu, druhá dostala názov Malé Slemence a pripadla Ukrajine (vtedajší Sovietsky zväz). Ostnatý drôt, bezohľadne natiahnutý medzi domy, rozdelil nielen cintorín, majetky, ale aj najbližšie rodiny na desiatky rokov, niekedy dokonca navždy. Vyskytli sa prípady, keď rodičia zostali na jednej strane a deti na druhej. Rozdelenie dediny neznamenovalo iba rozdelenie domov, ale aj pozemkov, na ktorých obyvatelia hospodárili. Tie prepadli v prospech príslušného štátu. Situácia sa zmenila až takmer po 60 rokoch, kedy na Vianoce roku 2005 otvorili medzi obidvoma časťami obce hraničný priechod pre peších. Napriek tomu, že Veľké Slemence majú iba 600 obyvateľov, priechodom prejde denne až 700 návštevníkov Ukrajiny. Bohužiaľ, využívajú ho z drvivej väčšiny iba Slováci, pretože Ukrajinci potrebujú na návštevu našej krajiny víza. Vzhľadom na prebiehajúci konflikt na Ukrajine, hranica medzi oboma časťami obce je svedectvom o historických zmenách a ich vplyve na životy ľudí.

Obec Veľké Slemence je súčasťou mikroregiónu SLNEČNICA (Ptrukša, Veľké Slemence, Ruská, Kapušianske Kľačany, Budince, Vojkovce) nachádza sa v juhovýchodnej časti Košického kraja.

Kľúčovými regionálnymi a územnými danosťami vyššie vymedzeného územia sú:

- blízkosť štátnej hranice s Ukrajinou
- periférnosť územia v národnom merítku
- dostupnosť pracovných príležitostí, služieb, sociálnej a zdravotníckej starostlivosti hlavne vo Veľkých Kapušanoch, Kráľovskom Chlmci a vzdialenejších mestách Michalovce a Trebišov

- blízkosť CHKO Latorica
- dobrý stav vedľajších ciest, katastrofálny stav hlavnej cesty
- neexistencia kanalizačnej siete a ČOV – zámerom obce je ich výstavba
- pomerne nízky stupeň ekologickej stability, čo je dané skutočnosťou, že podstatná časť katastra patrí medzi poľnohospodárske produkčné pôdy

2. PRÍRODNÉ ZDROJE A PODMIENKY

2.1. Nerastné suroviny

V katastri obce sa nachádzajú menšie ložiská stavebných surovín – štrkopieskov.

2.2. Odpady

V obci funguje triedený zber TKO. Zber je zabezpečený spoločnosťou FÚRA s.r.o. Košice. Ročne je vyzbieraných 78 ton komunálneho odpadu, z toho množstva vytriedené 21 ton.

2.3. Pôda

Kataster spadá do teplej, suchej klimatizačnej oblasti s chladnou zimou a so stredne dlhým vegetačným obdobím.

Prevládajúcim typom pôd sú pomerne kvalitné, piesčito hlinité, mierne vlhké fluvizeme kultizemné s vysokým obsahom humusu.

Obec spadá do Zoznamu obcí zaradených do zraniteľných území a teda sa na neho vzťahuje Nitrátová smernica. poľnohospodárske pôdy sú zaradené do **kategórie A** - produkčné bloky s najnižším stupňom obmedzenia hospodárenia.

Kataster obce má pomerne nízky stupeň ekologickej stability, čo je dané skutočnosťou, že veľká časť katastra patrí medzi poľnohospodárske produkčné pôdy. pretože sa na okolí nenachádzajú prakticky žiadne zdroje znečistenia životného prostredia, je možné predpokladať, že pôdy sú tu málo znečistené, bez ťažkých kovov, zodpovedajúce požiadavkám pre bioprodukciiu. Časť pôd, najmä v zamokrených oblastiach by bolo vhodná na transformáciu na extenzívne pasienky.

Rozloha obce : 2,8 km²

Rozloha extravilánu: 950 ha

Približne 500 ha pozemkov má obec na Ukrajinskej strane

Ako je vidieť aj z nasledujúcej tabuľky, lesná pôda v katastri takmer nie je zastúpená, orná pôda aj trvalo zatravnené plochy majú v katastri prakticky rovnaké plošné zastúpenie.

Tabuľka č. 1

Využitie pôdneho fondu	Výmera (ha)	Percentuálny podiel
Zastavaná plocha a nádvorie	42,25	4,2 %
Lesný pozemok	2,11	0,2 %
Vodná plocha	43,13	4,3 %
Ostatná plocha	8,32	0,8 %
Orná pôda	535,16	53,7 %
Záhrada	40,71	4,1 %
Trvalý trávny porast	325,40	32,6 %
Spolu	997,08	100 %

2.4. Lesy

V katastri obce sa nachádza len veľmi málo lesných plôch, južný okraj katastra obce kopíruje hranicu lužného lesa spadajúce do Chránenej krajiny oblasti (CHKO) Latorica.

2.5. Voda

V katastri obce sa nachádza niekoľko zvyškov bývalej sústavy mŕtvych ramien a meandrov rieky Latorica. Väčšina z týchto vodných plôch má močiarny charakter a hrozí im zánik.

Pitná voda je do obce dodávaná skupinovým vodovodom z vodného zdroja Boťany. Obec nemá vlastné zdroje pitnej vody. Voda v miestnych studniach v mnohých prípadoch nie je vhodná na pitie, najmä kvôli vysokému obsahu dusičnanov.

2.6. Ochrana prírody a krajiny

Južný okraj katastra obce sa dotýka územia CHKO Latorica aj územia NATURA 2000 Latorica. Najvýznamnejším fenoménom CHKO Latorica sú už dnes zriedkavé a mimoriadne vzácne vodné a močiarny biocenózy, tvoriace komplex, ktorý nemá obdobu v celej republike.

Druhovú zloženú rastlinných spoločenstiev je veľmi rôznorodú. Zo vzácných vodných druhov tu môžeme nájsť leknú biele (*Nymphaea alba*), leknícu žltú (*Nuphar lutea*), rezavku aloovitú (*Stratiotes aloides L.*), kotvicu plávajúcu (*Trapa natans*), húsenikovec erukovitý a mnohé iné.

Pravidelne zaplavované lúky, slúžiace ako pastviny, sú charakteristické rozptýlenými skupinami krovín a krovinných spoločenstiev, ako aj solitérmi, prevažne vrbami.

Poloha územia v migračnej ceste vodného vtáctva predurčuje vysoký počet tu sa vyskytujúcich živočíchov zo vzdialenejších geografických oblastí. Z pozoruhodných zástupcov fauny sa v oblasti vyskytuje koník stepný (*Acrida hungarica*), modlivka zelená (*Mantis religiosa*), korytnačka močiarna (*Emys orbicularis*), volavka purpurová (*Ardea purpurea*), beluša malá (*Egretta garzetta*), kormorán veľký (*Phalacrocorax carbo*), orliak morský (*Haliaeetus albicilla*), kúdelníčka lužná (*Remis pendulinus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*) a iné.

Lužné lesy, vodné a močiarné spoločenstvá, inundačné územie Latorice so spleťou ramien, pieskové duny – to všetko vytvára svojrázny a neopakovateľný charakter tejto časti Latorickej roviny. CHKO Latorica je zapísaná aj do Zoznamu medzinárodne významných mokradí.

3. KULTÚRNE A HISTORICKÉ ZDROJE

3.1. Historické zdroje

V obci sa nenachádza žiadna registrovaná kultúrna pamiatka. Je tu grécko-katolícky kostol, ktorý bol postavený v roku 1822 v klasickom štýle, kostol reformovanej cirkvi bol postavený tiež v roku 1822 v klasickom štýle. Nový rímsko-katolícky kostol bol postavený v roku 2006. Z kultúrneho zázemia, ktoré tu kedysi existovalo, neostalo takmer nič. Pôvodná kultúra vinou celkovému útlmu a administratívneho rozdelenia obce na slovenskú a ukrajinskú časť vymiera. Geopolitické zmeny po Trianonskej zmluve a 2. svetovej vojne vytlačili obec na perifériu a pretrhli jej prirodzené kontakty v rámci Užskej župy.

3.2. Kultúrne a športové zdroje

V obci Veľké Slemence je Kultúrny dom s kapacitou 150 stoličiek a s kuchyňou, prírodný amfiteáter pre kultúrne akcie, Komunitný dom v ktorom je klubovňa pre mladých a seniorov o kapacite 30 stoličiek, dve host'ovské izby s kuchynkou a kúpeľňou ako aj posilňovňa (činkáreň) pre mládež. V J-Z časti obce je vybudovaný oddychový park s altánkom a asfaltovými chodníkmi medzi stromami.

V obci pôsobia nasledujúce združenia:

- grécko-katolícke mládežnícke centrum AMICUS
- miestna organizácia CSEMADOK (zväz zastrešujúci kultúrne organizácie maďarskej menšiny)
- klub dôchodcov
- dobrovoľný hasičský zbor

V areáli základnej školy sa nachádza futbalové ihrisko a multifunkčné ihrisko.

V obci sa organizujú nasledujúce pravidelné akcie:

- Divadelné dni na hranici
- Súťaž vo varení gulášu
- Deň seniorov

Obec vynakladá cca 5 % z obecného rozpočtu na kultúrne akcie a aktivity.

4. ĽUDSKÉ A SPOLOČENSKÉ ZDROJE

4.1. Demografické charakteristiky

Základné demografické ukazovatele obce za posledné obdobie sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 2

Roky	Počet obyvateľov	Narodení	Zomrelí	Prist'ahovaní	Odst'ahovaní
2005	604	8	4	2	0
2018	563	2	12	8	10
2019	567	5	10	13	9
2020	571	9	8	12	11
2021	588	9	9	3	9
2022	592	10	4	7	3

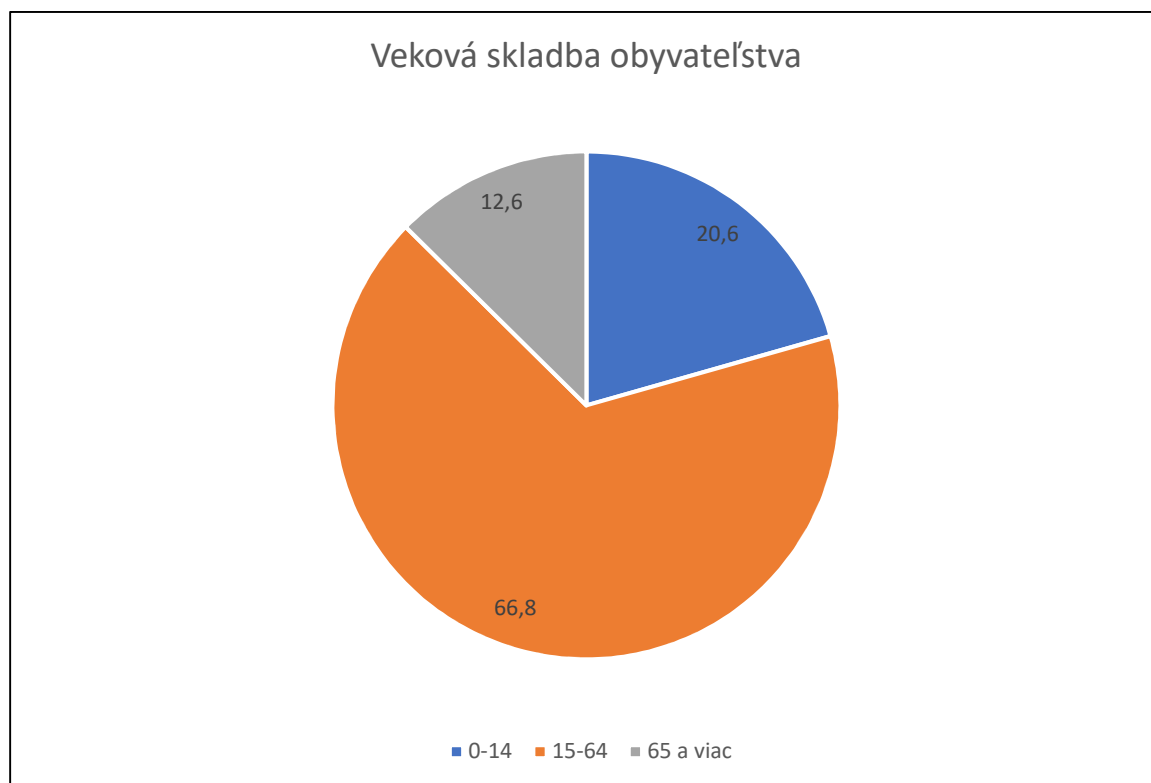

Tabuľka č. 3

Veková skladba obyvateľstva (podľa údajov zo sčítania ľudu v roku 2021)

Veková kategória	Počet obyvateľov	Podiel %
0-14	121	20,6
15-64	393	66,8
65 a viac	74	12,6

Počet obyvateľov obce: 588, z toho muži: 303, ženy: 285

V roku 2021 bol priemerný vek obyvateľov 38,14 rokov, najpočetnejšia bola veková skupina 15-64 rokov, podiel obyvateľov v produktívnom veku bol 66,8 %. Podiel detí do 14 rokov prevyšuje podiel obyvateľov v poproduktívnom veku.

4.2. Vierovyznanie

Tabuľka č. 4

Zastúpenie jednotlivých náboženstiev v obci

Náboženské vyznania	Spolu
Rímskokatolícka cirkev	183
Gréckokatolícka cirkev	190
Reformovaná kresťanská cirkev	124
Bez vyznania resp. nezistené	91
Spolu	588

4.3. Národnostné a etnické skupiny a ich vzájomné postavenie

Tabuľka č. 5

Národnosť	Počet	Spolu
Slovenská	58	9,86
Maďarská	474	80,61
Rómska	20	3,4
Nezistené	36	6,12
Spolu	281	588

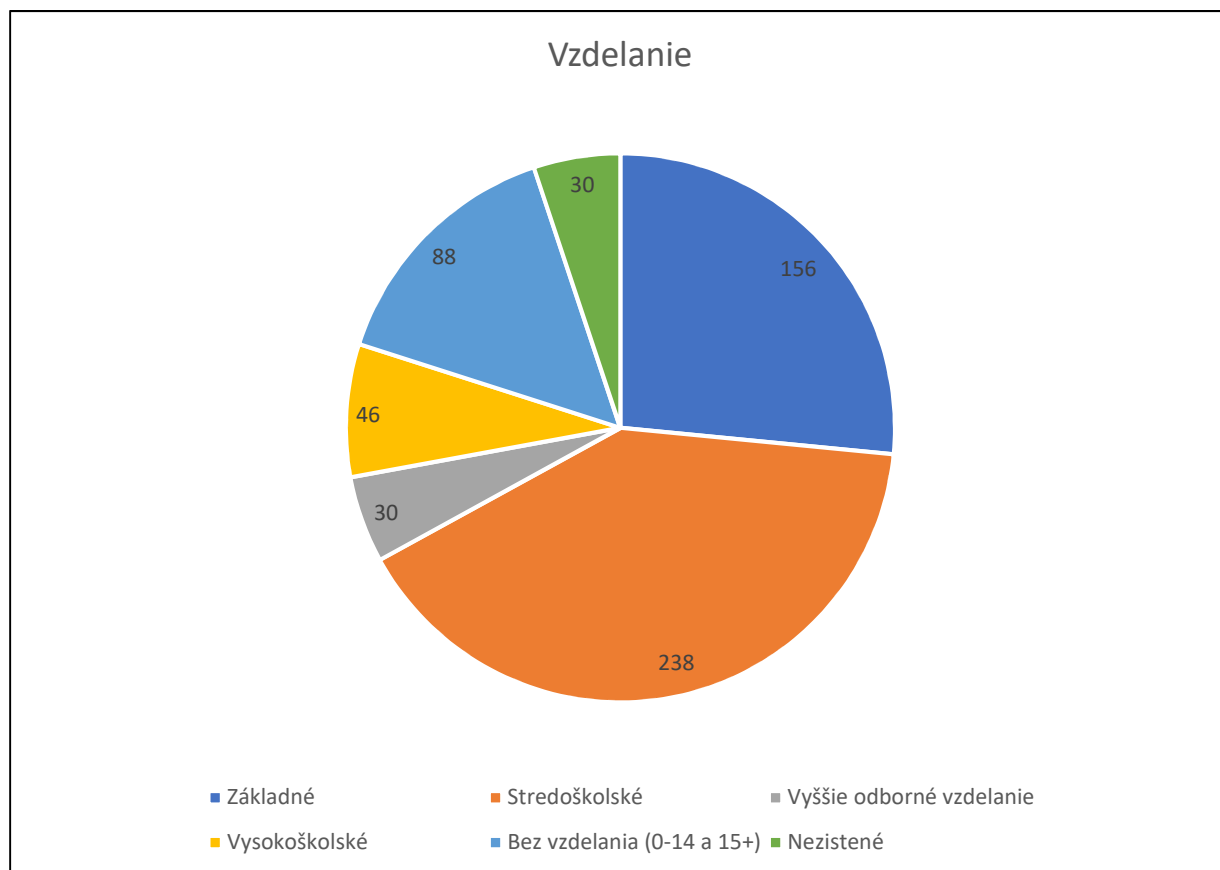
Ako vidieť z tabuľky, absolútna väčšina obyvateľstva sa hlási k maďarskej národnosti. Medzi jednotlivými národnostnými skupinami nie sú žiadne významnejšie problémy.

4.4. Stupeň a druh vzdelania, školstvo

Tabuľka č. 6

Vzdelanie	Počet obyvateľov
Základné	156
Stredoškolské	238
Vyššie odborné vzdelanie	30
Vysokoškolské	46
Bez vzdelania (0-14 a 15+)	88
Nezistené	30
Spolu	588

Ekonomicky aktívni: 277 osôb

4.5. Úroveň informatizácie – prístup verejnosti

V obci je verejne prístupný internet. Viacerí obyvatelia majú internet vo svojej domácnosti.

4.6. Verejné inštitúcie – štátne inštitúcie, obecný úrad, zdravotnícke, školské a sociálne zariadenia, spoločenské organizácie

V obci je obecný úrad so starostom na plný úväzok. Nachádza sa tu zrekonštruovaná základná škola s vyučovacím jazykom maďarským so 214 žiakmi, Cirkevná materská škola sv. Efréma s celodennou starostlivosťou. Za ostatnými službami (zdravotnícke a pod.) dochádzajú miestni najmä do Veľkých Kapušian. Sociálne (opatrovateľské a podobné) služby v obci sú zastupované opatrovateľkami.

5. MATERIÁLNE ZDROJE

5.1. Bývanie a bytový fond

V obci je 180 domov, z toho rodinné domy: 178, z ktorých 151 je vo vlastníctve fyzickej osoby.

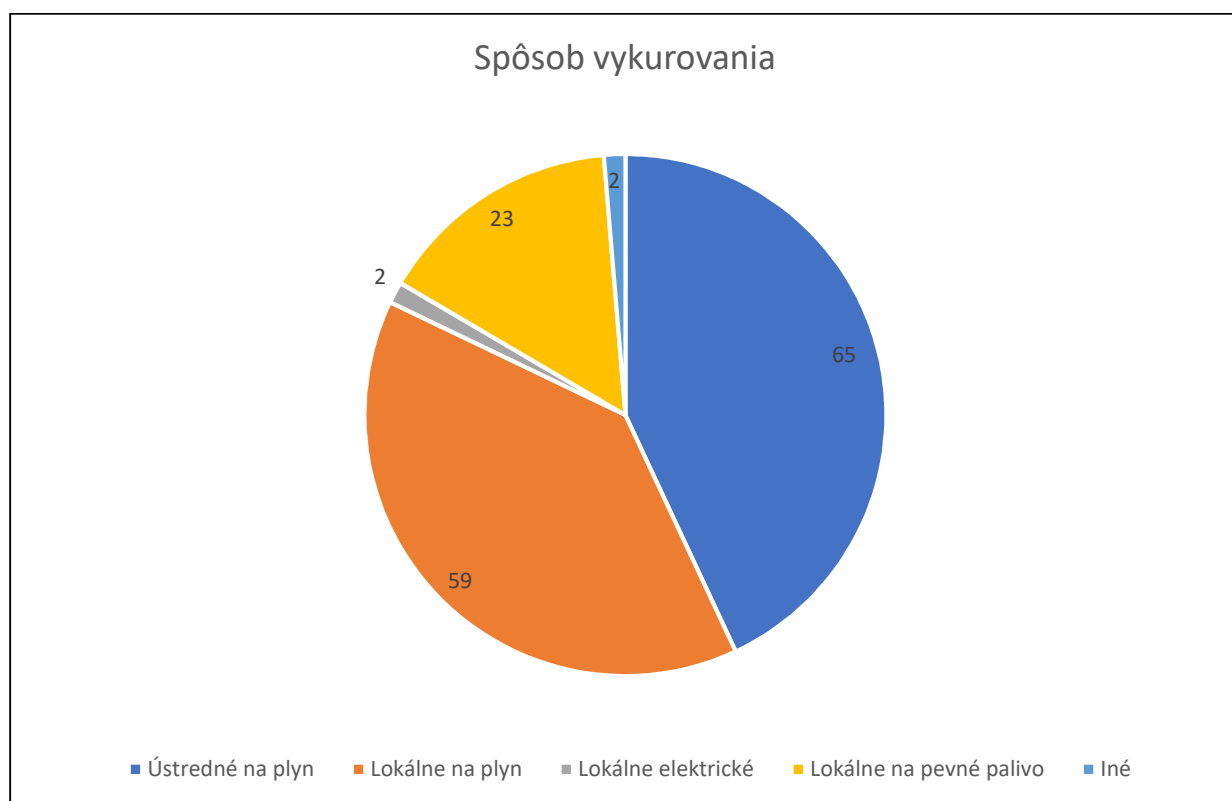
Obec je plynofikovaná, 123 domov je napojený na plyn. Na skupinový vodovod, napájaný z vodného zdroja Boťany, je napojených 90 domov.

Obec nemá vybudovanú kanalizáciu ani ČOV.

Spôsob vykurovania v domácnostiach sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 7

Spôsob vykurovania	Počet domácností
Ústredné kúrenie na plyn	65
Lokálne na plyn	59
Lokálne elektrické	2
Lokálne na pevné palivo	23
Iné	2
Spolu	151

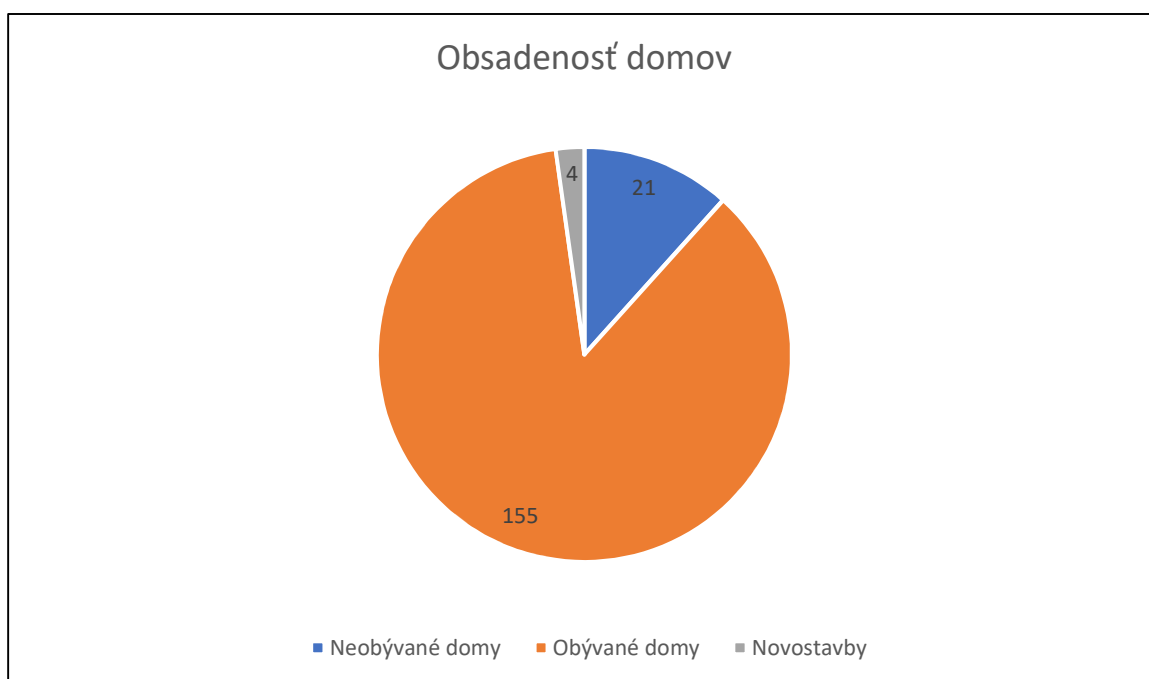

V obci je významný počet neobývaných rodinných domov (viď. tabuľka č. 8). Je možné povedať, že spolu s nevyužívanou poľnohospodárskou pôdou a okolitou prírodou tvoria tieto opustené budovy najvýznamnejšie skryté potenciály obce.

Rozloha obecnej pôdy je 10 ha, čo je taktiež zatiaľ nevyužitý kapitál.

Tabuľka č. 8

Obsadenosť domov	Počet domov
Neobývané domy	21
Obývané domy	155
Novostavby	4
Spolu	180

5.2. Obsadené alebo voľné hospodárske budovy

Miestne Poľnohospodárske družstvo vlastní niekoľko budov, ktoré sú v dezolátnom stave. Budovy Poľnohospodárskeho družstva sú v súčasnosti využívané ako sklady, ošipáreň a maštal – kravín.

5.3. Technická infraštruktúra

Technická infraštruktúra v obci je na pomerne dobrej úrovni. V ďalšom sú uvedené základné informácie o technickej infraštruktúre:

cesty v obci 3. triedy: cca 3,1 km

plyn:	3,1 km – 90 % domov je napojených
kanalizácia:	nie je (je vypracovaný projekt na skupinovú kanalizáciu a ČOV)
vodovod:	2,5 km
elektrická energia:	zo vzdušného elektrického vedenia
autobusová zastávka:	4
most cez Latoricu:	1
verejný rozhlas:	áno

5.4. Komunikačná infraštruktúra

Celková dĺžka miestnej komunikácie v obci je 3,8 km. Vzdialenosť do okresného mesta Michalovce je 25 km po ceste III. triedy a ceste II. triedy č. 552 a 555. V obci vedie miestna komunikácia ku štátnej hranici s Ukrajinou.

Vojna na Ukrajine má významný vplyv aj na obec Veľké Slemence. Po vypuknutí konfliktu sa stala jednou z hlavných hraničných prechodov, cez ktorý prichádzalo a stále prichádza množstvo utečencov. Hranica, ktorá kedysi oddeľovala dve časti tej istej obce, sa teraz stala miestom pomoci a solidarity.

Obec Veľké Slemence, ktorá sa na ukrajinskej strane nazýva Malé Slemence, je prepojená aj kultúrne a historicky. Napriek tomu, že hranica rozdelila kedysi rušnú uličku, v súčasnosti je dôležitým miestom prechodu a stretávania sa ľudí z oboch krajín. Vojna priniesla do života obyvateľov obce nové výzvy, ale aj prejavy

solidarity a vzájomnej pomoci. Vzťahy sa medzi Ukrajinou a Slovenskom v dôsledku vojny prehĺbili a ľudia si navzájom pomáhajú.

5.5. Infraštruktúra voľného času, spoločenské zariadenia

V obci sa nachádza kultúrny dom, kde sa organizujú príležitostne kultúrne –spoločenské aktivity: divadelné predstavenia, kultúrne podujatia miestnej základnej školy a materskej školy, deň seniorov, deň matiek a pod.

Obec má futbalové ihrisko, multifunkčné ihrisko a školskú telocvičňu. V obci funguje v budove komunitného centra aj posilňovňa (činkáreň) pre mládež, klubovňa pre mládež

a seniorov, ako aj gréckokatolícke mládežnícke centrum AMICUS v rekonštruovanom rodinnom dome.

5.6. Vysporiadanie vlastníckych vzťahov, ROEP a existencia ÚPD

Územno-plánovacia dokumentácia (ÚPD) pre obec zatiaľ nie je vypracovaná. Spracovanie dokumentácie je zahrnuté medzi priority obce.

Proces tvorby Registra obnovenej evidencie pozemkov (ROEP) nie je v obci ukončený, prebieha.

6. EKONOMICKÉ VYUŽITIE ZDROJOV

6.1. Ekonomické sektory, ich zastúpenie, odvetvia v sektoroch

Tradičnými formami obživy v obci bolo odjakživa poľnohospodárstvo, čo ovplyvnilo charakter obce až do dnešných dní.

6.2. Podnikateľská sféra

V obci je pomerne slabo rozvinuté súkromné podnikanie. Registrované sú nasledujúce právnické osoby:

- Obchodné meno: **Angelika Baloghová**
Predmet podnikania: Maloobchod - potraviny MINI-MARKET
- Obchodné meno: **Lívia Tamášová POTRAVINY**
Predmet podnikania: Maloobchod - potraviny
- Obchodné meno: **Ján Balogh CESTNÁ NÁKLADNÁ DOPRAVA**
Predmet podnikania: Vnútroštátna nákladná cestná doprava
- Obchodné meno: **EURO BENZ s.r.o. Veľké Slemence**, konateľ Angela Ivánová
Predmet podnikania: dovoz a distribúcia nafty
- Obchodné meno: **EURO BENZ s.r.o. Veľké Slemence**, konateľ Angela Ivánová
Predmet podnikania: dovoz a distribúcia nafty

6.2.1. Primárny sektor, prvovýroba

Poľnohospodársky sektor je ešte stále najsilnejším sektorom v obci, aj keď potenciál pôdy nie je zďaleka naplno využitý. Poľnohospodárske družstvo obce zamestnáva približne 35 pracovníkov. V obci sú registrovaní siedmi súkromne hospodáriaci roľníci (SHR).

6.2.2. Sekundárny sektor, spracovanie

Tento sektor v obci prakticky absentuje, čo sa odráža aj na miestnej ekonomike.

6.2.3. Terciálny sektor, služby

V obci fungujú tieto základné služby: potraviny.

6.3. Významnejšie zdroje zamestnania mimo regiónu

Najbližšie, kam dochádzajú obyvatelia, sú Veľké Kapušany, Čierna nad Tisou.

Pracovné príležitosti sú najmä v nasledujúcich firmách:

- ŽSR Čierna nad Tisou
- CARGO GROUP SLOVAKIA
- Poľnohospodárske družstvo Veľké Kapušany
- RBŠ Veľké Kapušany s.r.o.

6.4. Zamestnanosť

V obci je pomerne vysoký podiel nezamestnaných, najmä mužov. Podľa štatistických údajov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny počet nezamestnaných v obci za posledné tri roky je nasledujúci:

2020: 79

2021: 94

2022: 75

Podľa údajov zo sčítania ľudu v roku 2021 bolo v obci 383 ekonomicky aktívnych obyvateľov, z toho 94 nezamestnaných. Je to dané obmedzenými možnosťami zamestnanosti v obci a jej okolí. Poľnohospodárstvo je najvýznamnejším rezortom (cca 35 zamestnaných), v ostatných rezortoch (najmä štátnych podnikoch) je zamestnaných 254 obyvateľov.

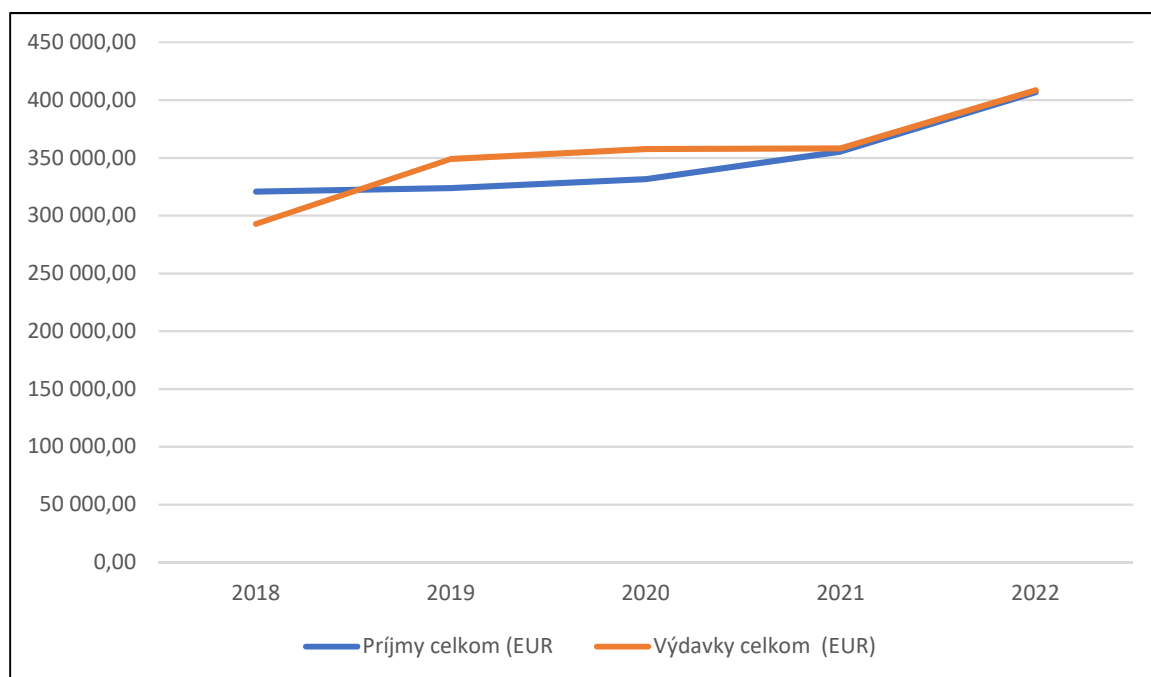
Priemerné príjmy obyvateľov v obci sú cca. 500 – 1000 eur.

6.5. Hospodárenie obce

Prehľad rozpočtu obce za uplynulých päť rokov je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Tabuľka č. 9

Rok	Príjmy celkom (EUR)	Výdavky celkom (EUR)
2018	320 781,98	292 837,08
2020	323 942,76	349 057,67
2021	331 530,94	357 661,28
2022	355 349,24	358 306,18
2023	406 853,38	408 580,68

Schválené projekty, manažované samosprávou obce:

V roku 2019

Výstavba komunitného parku - 72 863 Eur

Rekonštrukcia Domu smútku – 60 000 Eur

V roku 2022

Nákup strojno-technologického vybavenia - 18 000 Eur

7. ZÁKLADNÉ ANALÝZY

7.1. Analýza zainteresovaných

Názov inštitúcie	Kapacita (SWOT)	Čo poskytne pre PHaSR	Čo očakáva (od PHaSR)	Relatívna dôležitosť (1 – 5)
Obecný úrad	Súdržnosť vedenia obce, vizionárske zameranie na budúcnosť Chýbajúce zdroje (ľudia, peniaze) Obecný dom Skúsenosti s EU fondami	Financie Ľudské zdroje Obecnú infraštruktúru Riadenie implementácie	Kvalitnejší rozvoj obce? Lepší prístup k zdrojom ? Účasť partnerov ?	1
Škola	Kvalitná nová infraštruktúra Úbytok študentov	Priestory Ľudské zdroje	Udržateľnosť Lepšie využitie budov	2
Fara	Programy farára pre mládež a občanov Ochota spolupracovať Medzinárodná podpora	Ľudské zdroje Programové zameranie Budovanie komunity	Posilnenie súdržnosti komunity obce	3
Farma	Rozvoj/úpadok Záujem zamestnávať	Pracovné príležitosti Partnerstvo	Prístup k zdrojom Partnerstvo	2
Podnikatelia	Rozvoj/úpadok Záujem zamestnávať	Zamestnanosť Nové služby Vyššiu kvalitu života	Prístup k zdrojom Prístup k infraštruktúre	2
Vlastníci domov	Dobrý/zlý stav domov Neidentifik. vlastníci Nevysporiadanosť Neochota robiť s tým niečo	Prázdne budovy Partnerstvo	Šancu pre využitie	1
Colná správa	Nezainteresovanosť Ochota spolupracovať s obcou Prístup k zdrojom EÚ	Partnerstvo Inštitucionálnu podporu Financie	Menej problémov s prechodom	3
Polícia	Nezainteresovanosť Ochota spolupracovať s obcou Prístup k zdrojom EÚ	Partnerstvo Inštitucionálnu podporu Financie	Posilnenú bezpečnosť v obci	3
Vodárenská spoločnosť	Nezainteresovanosť Ochota spolupracovať s obcou Prístup k zdrojom EÚ	Partnerstvo Inštitucionálnu podporu Financie	Plánovaný rozvoj	3
Správa CHKO	Nezainteresovanosť Ochota spolupracovať s obcou Prístup k zdrojom EÚ	Partnerstvo Inštitucionálnu podporu Financie	Spoluprácu pri ochrane prírody	3
Združenia občanov		Program-kultúru Organizáciu svojpomoci Aktivizáciu spoločnosti	Prístup k podpore Finančnú dotáciu	2

7.2. SWOT analýza

Analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození (SWOT analýza) bola spracovaná na spoločných stretnutiach v priebehu roka 2022 za účasti poslancov a miestnych aktérov obce.

Silné stránky

- Starí ľudia, ktorí vedia remeslá
- Blízkosť CHKO Latorica
- Obecná kronika
- Hraničný prechod
- Divadelné dni na hranici
- Rekonštruovaná budova základnej školy
- Nová budova cirkevnej materskej školy
- Krásny kultúrny dom
- Staré domy s pôvodnou architektúrou
- Verejný park
- Dom smútku
- Cyklistický chodník (je potrebné napojiť ho na ďalšie cyklotrasy)
- Ihriská pre deti
- Jestvujúce poľnohospodárstvo / samostatne hospodáriaci roľníci

Slabé stránky

- Chýba zeleň / vyrúbané lesy
- Chýba stála lekárska starostlivosť
- Chýbajúce sociálne služby
- Chýbajúce malé prevádzky
- Slabá úroveň spolupráce s okolitými obcami
- Poškodené lužné lesy
- Zlá kvalita štátnych ciest
- Vysoká nezamestnanosť
- Chýba ČOV a verejná kanalizácia
- Chýba reštaurácia
- Chýbajú podnikatelia / živnostníci
- Chýbajú obecné noviny

Príležitosti

- Využiť 21 neobývaných domov, ktoré v obci sú
- Hraničný prechod
- Založenie malých prevádzok (kaderníctvo, oprava obuvi, reštaurácia, požičovňa bicyklov + servis, autoopravovňa)
- Služby v oblasti rybárčenia (vrátane možnosti varenia rybacích špecialít)
- Bio pestovanie
- Chov / živočíšna výroba
- Využiť zručnosť starých remeselníkov (remeselné dielne)
- Revitalizácia lužných lesov
- Vydávanie obecných novín

Ohrozenie a riziká

- Vykupovanie prázdnych domov Ukrajincami
- Reštriktívna agrárna politika
- Migrácia pracovnej sily za prácou
- Globálne trendy/centralizované zásobovanie potravinami

7.3. Postoje, názory, potreby a problémy obyvateľov

Koncom roka 2022 obec v spolupráci s autorom tohto dokumentu pripravili jednoduchý dotazník s piatimi otázkami:

- Čo sa Vám v obci páči?
- Čo najviac v obci chýba?
- Čo sa Vám v obci nepáči?
- Čoho sa obávate v obci (v budúcnosti)?
- Aké šance vidíte pre obec (v budúcnosti)?

V ďalšom sú uvedené výsledky tohto prieskumu:

Otázky	Počet odpovedí
1) Čo je v obci najhoršie, čo sa Vám najviac nepáči?	
Prach a hluk z dopravy / autá kvôli prechodu	4
Neuprednostnenie domácich na hraničnom prechode	6

Chýbajúca kanalizácia	3
Neporiadok v autobusových zastávkach a jej okolí	3
Zlý technický stav chodníkov	2
Výtlky na štátnej ceste v obci	2
Hluk na vymedzenej parkovacej ploche áut	2
Málo pracovných príležitostí	2
Vysoká nezamestnanosť v obci	4
Nedodržanie obmedzenej rýchlosti áut na ceste k parkovacej ploche	2
Buriniská v neobývaných nehnuteľnostiach a jeho okolí	1
Útoky túlavých prsov	3
Nárast cudzincov v obci	4
Absencia podnikateľov	1
Chýbajúce podujatia v obci	2
Viac výjazdov a výletov pre obyvateľov	1
Jarné a jesenné upratovanie a spaľovanie smetí	2
Chýbajúci zberný dvor druhotných surovín	1
2) Čo najviac v obci chýba?	
Športový a kultúrny život	6
Možnosť zábavy pre mladých	6
Pracovné príležitosti	7
Kvalitné cesty	3
Technická infraštruktúra obce (obecný traktor s návesom)	4
Zdravotnícka starostlivosť a lekáreň	3
Porozumenie medzi občanmi, spolupatričnosť a súlad	4
Podnikatelia	2
Duchovné hodnoty (láska)	2
Lepšia prezentácia obce (na webstránke obce)	2
Pošta	4
Nemá sa kto venovať mladým	1
3) Čo je v obci najlepšie, čo sa Vám najviac páči?	
Cintorín a jeho okolie	17
Vedľajšie cesty a cesta vedúca k hraničnému prechodu	23

Hraničný prechod	8
Základná škola	7
Kultúrny dom a obecné budovy	6
Skrášlenie obce	2
Osvetlenie	1
Oddychový park	2
Sikulská brána	2
4) Čo by obec mala do budúcnosti využívať, na čom stavať?	
Na starostlivosti o sociálne slabé a odkázané rodiny	2
Na budovaní kanalizácie a ČOV	6
Podnikanie založené na prítomnosti hraničného prechodu	4
Investovať do výstavby zberného dvora druhotných surovín	5
Budovať vidiecky cestovný ruch	4
Vybudovať pracovné príležitosti	3
Viac sa venovať mladým a seniorom	3
5) Čoho sa najviac v obci obávate?	
Vymierania obce z dôvodu starnutia populácie	8
Migrácie – odsťahovania sa mladých z obce	6
Túlavých divokých psov	5
Straty pracovných miest a nezamestnanosti	7
Cudzincov	4
Rýchlej jazdy áut v obci	3
Prist'ahovalcov	2
Osídlenia obce Rómami	2
Krádeži	2

Sumárna analýza odpovedí

Z odpovedí obyvateľov vyplývajú nasledovné závery:

- Najviac obyvateľom v obci chýbajú a súčasne to považujú za najhorší problém obce, prvky technickej (dopravnej a environmentálnej) infraštruktúry – t.j. chýbajúca kanalizácia a najmä akútna potreba postaviť chýbajúce toalety pri vyčlenenej

parkovacej ploche obce pre veľký počet ľudí prichádzajúcich a odchádzajúcich cez hraničný prechod. Do environmentálnej infraštruktúry môžeme zaradiť chýbajúcu obecnú dopravnú techniku na zber biologicky rozložiteľného odpadu a objemného odpadu na území obce.

- V oblasti sociálnych potrieb v obci je najväčším problémom nezamestnanosť (najmä mladých a sociálne znevýhodnených). Popísaná príčina je strata a nedostatok pracovných miest. To je podčiarknuté aj v bode 5, kde respondenti vyjadrili obavy z emigrácie a vystaňovania mladých z dôvodu chýbajúceho zamestnania a následné vymieranie obce.

Druhým najväčším súvisiacim problémom je nedostatok voľnočasových aktivít, programov aj vďaka chýbajúcim ľudským zdrojom. Aj keď v obci existuje kvalitný priestor kultúrneho domu, chýbajú miestni „hýbatelia“ – lektori, tréneri, vodcovia detí a mládeže.

Dôležitým bodom je identifikované nedostatočné porozumenie, súlad a spolupatričnosť občanov.

- V sociálnej oblasti existujú ďalšie identifikované potreby, obavy a problémy: občania čoraz viac negatívne pociťujú nárast hluku, prachu a dopravy v dôsledku existencie hraničného prechodu. Návštevníci obce jazdia príliš rýchlo v intraviláne obce a sú aj predmetom obáv obyvateľov (xenofóbia). Za mienku stojí potreba regulovať a riadiť chov psov v obci a v spolupráci s inými obcami pravdepodobne zaviesť pracovnú pozíciu šarhu.
- Favoritom obľúbenosti obce sú: obnovená miestna komunikácia vedúca k hraničnému prechodu, upravený areál obecného cintorína s domom smútku. Občanom sa páčia aj udržiavané obecné budovy (základná škola, kultúrny dom s prírodným javiskom, komunitný dom).
- Podľa vyjadrenia respondentov by obec mala stavať svoj budúci rozvoj na nasledovných danostiach a príležitostiach:
 - na existencii hraničného prechodu – najmä drobné podnikanie občanov
 - na dopyte po vidieckom cestovnom ruchu a dispozibilných priestoroch
 - na kultúrnych tradíciách a činnostiach
 - na službách celkovo (penzióny, domov dôchodcov, predaj občerstvenia)
 - na skrášľovaní a kvetinovej výzdobe obce
 - na dostupných zdrojoch EÚ

7.4. Problémová analýza

Na základe výsledkov predchádzajúcich analýz s pomocou metódy brainstormingu boli zaznamenané problémy obce (podľa sektorových kritérií). Nižšie uvedený zoznam už obsahuje aj výsledky názorov a potrieb občanov získaných dotazníkovým prieskumom:

Slabé stránky boli zadelené do troch oblastí:

1. Sociálna oblasť
2. Ekonomika
3. Životné prostredie

Do jednotlivých oblastí boli zaradené problémy:

1. Sociálna oblasť

- Chýbajúca stála lekárska starostlivosť
- Chýbajúce sociálne služby
- Zanedbaná časť obce žijúcimi rómskymi občanmi
- Chýbajúce obecné noviny
- Slabý športový a kultúrny život
- Porozumenie medzi občanmi, spolupatričnosť a súlad
- Slabá úroveň spolupráce s okolitými obcami

2. Ekonomika

- Chýbajú malé prevádzky
- Vysoká nezamestnanosť
- Chýbajú podnikatelia (živnostníci)
- Chýba reštaurácia
- Slabé pracovné príležitosti
- Nevyužitá pôda

3. Životné prostredie

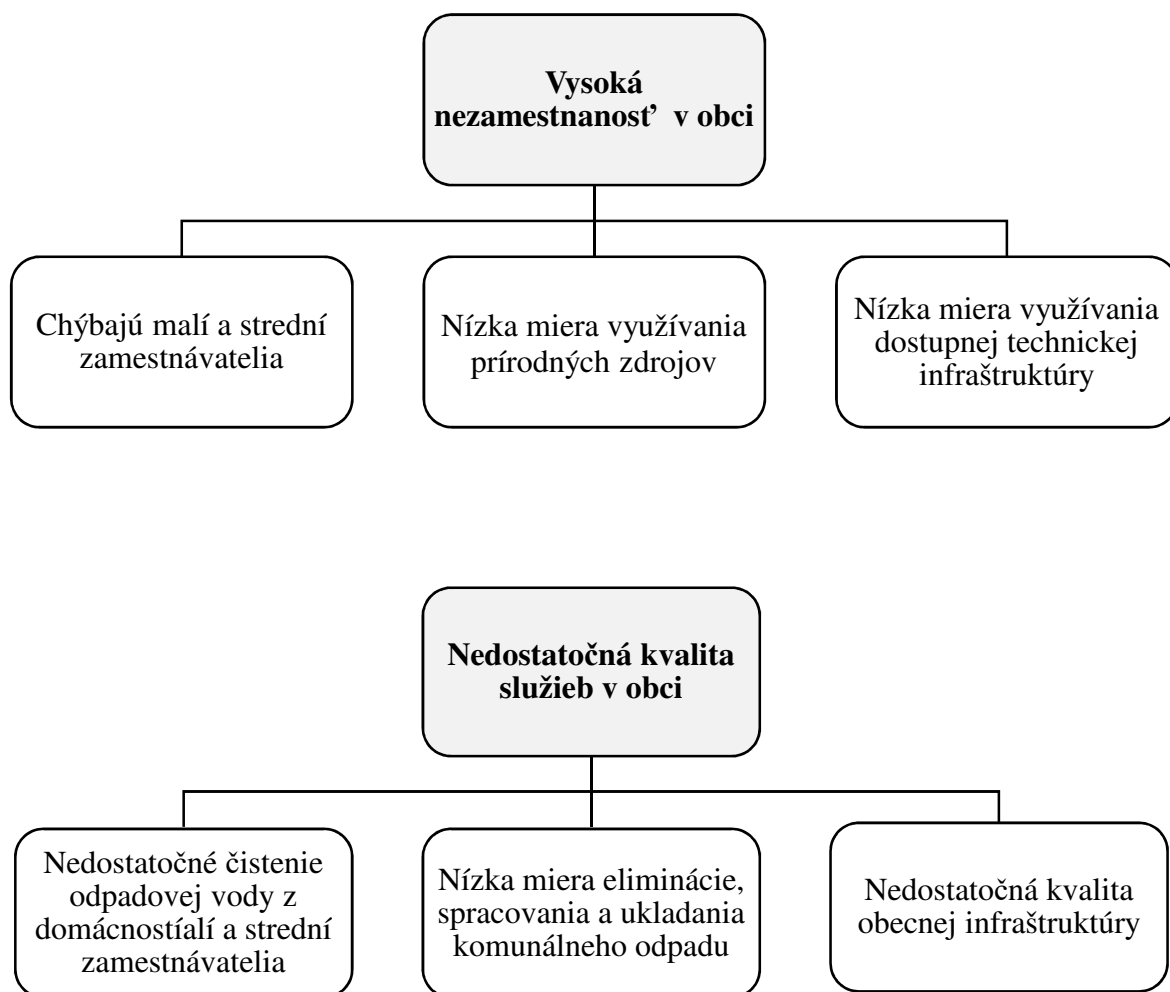
- Chýba zeleň, vyrúbané lesy
- Poškodené lužné lesy
- Chýba ČOV a kanalizácia
- Chýbajúca dopravná technika na zber a odvoz biologicky rozložiteľného odpadu a objemného odpadu na území obce

- Neudržiavané chodníky
- Zlý technický stav štátnej cesty v obci

Štandardnou metódou bola urobená prioritizácia problémov a boli vybrané **klúčové problémy** zoradené podľa priorit nasledovne:

1. Vysoká nezamestnanosť
2. Neudržiavaná hlavná cesta a chodníky v obci
3. Chýba ČOV a kanalizácia
4. Chýba dopravná technika (traktor, čelný nakladač, náves)
5. Porozumenie medzi občanmi, spolupatričnosť a súlad

Tieto klúčové problémy boli prepracované do nasledovných východiskových problémov použitých pre analýzu ich príčin: **Analýza príčin uvedených problémov**

II. ROZVOJOVÁ STRATÉGIA OBCE

8. VÍZIA OBCE

Slogan

„Hraničný prechod – brána k rozvoju obce“

Veľké Slemence budú v roku 2027 obcou s dobre rozvinutou technickou infraštruktúrou, nízkou mierou nezamestnanosti a vytvorenými pracovnými príležitosťami a to najmä v odvetviach:

- Poľnohospodárstvo s produktami schopnými konkurencie na trhu
- Služby (turizmus, remeslá, komunitné služby)
- Malé a stredné podnikanie

Obec bude mať obnovené svoje prírodné hodnoty (najmä lesy, vodné plochy, mokrade), bohatý kultúrny a športový život, zabezpečené sociálne služby, upravený intravilán obce. Miestni obyvatelia, najmä mládež budú vzdelaní a budú si ctiť miestne tradície.

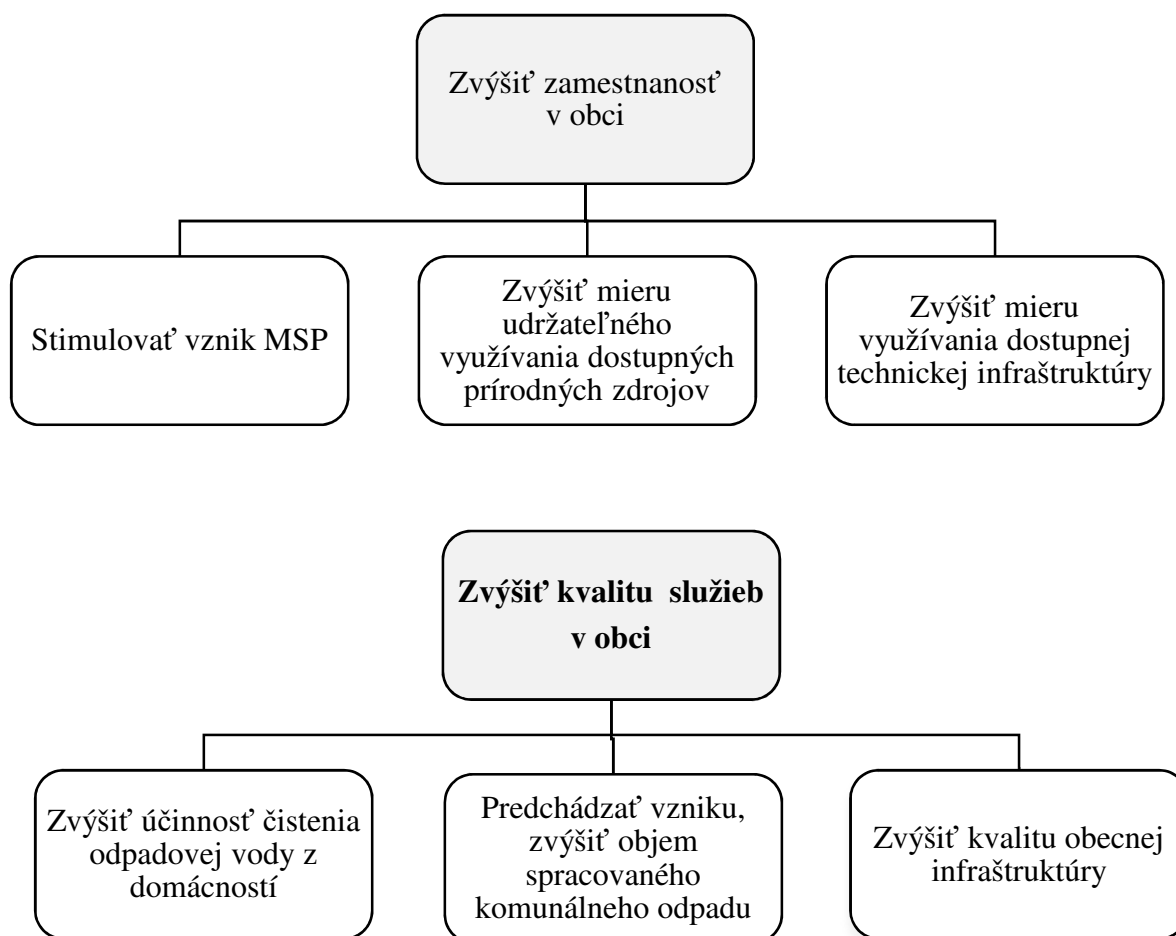
9. ROZVOJOVÉ CIELE

Vo volebnom programe na roky 2022 – 2026

1. Oprava chodníkov a priekop
2. Vybudovanie kanalizácie a ČOV
3. Rekonštrukcia komunitného domu
4. Rekonštrukcia a vybudovanie autobusových zastávok

Analýza cieľov

Na základe analýzy príčin a následkov najzávažnejších problémov obce boli spoločne s miestnou pracovnou skupinou definované hlavné rozvojové ciele:

9.1. Dlhodobé rozvojové ciele

Strategický dlhodobý cieľ 1: **Zvýšiť zamestnanosť v obci**

Strategický dlhodobý cieľ 2: **Zvýšiť kvalitu služieb v obci**

9.2. Špecifické/ krátkodobé ciele

1. Zvýšiť účinnosť čistenia odpadových vôd z domácností
2. Zvýšiť kvalitu obecnej infraštruktúry v obci
3. Zvýšiť kvalitu kultúrneho života v obci
4. Predchádzať vzniku, zvýšiť objem separovaného komunálneho odpadu
5. Stimulovať vznik MSP (zamestnávateľov)
6. Zvýšiť mieru udržateľného využívania dostupných prírodných zdrojov
7. Zvýšiť mieru využívania dostupnej technickej infraštruktúry

9.3. Zhrnutie potenciálu obce

Potenciály aj problémy obce Veľké Slemence ovplyvňujú jej ďalší rozvoj najmä v oblasti malého turizmu, služieb a alternatívnej agroprodukcie. Toto zameranie je aj v súlade s dokumentom Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2027.

Predpokladom rozvoja kvalitného a udržateľného cestovného ruchu v regióne je však spolupráca obce s inými miestnymi, regionálnymi národnými, cezhraničnými a európskymi aktérmi. Obmedzenia pre rozvoj turizmu ako aj v ďalších sférach sú určené vyhlásením CHKO Latorica.

S turizmom, najmä cezhraničným, úzko súvisí aj hraničný prechod. Je možné povedať, že v súčasnej dobe je žiaľ tento prechod málo propagovaný medzi turistami – a to najmä cykloturistami – ktorí môžu tadiaľ pokračovať do Užhorodu alebo Podkarpattia. V súčasnosti tvoria väčšinu používateľov prechodu odídenci z Ukrajiny kvôli ruskej agresii a hľadajú útočisko v iných krajinách, vrátane Slovenska. Turistov je len minimum.

Podľa Kostrovej siete cyklistických trás Košického kraja, vypracovanej Prešovskou bicyklovou skupinou Kostiras v roku 2015 je plánovaná cyklotrasa regionálneho významu - VETVA G - Dolnozemplínska cyklomagistrála – Zemplín (oblasť) – Veľké Slemence – štátna hranica s Ukrajinou vedie prevažne pozdĺž riek Latorica a Bodrog. Východiskový bod: Streda nad Bodrogom – Viničky (plánovaný nový most cez Bodrog) Uzlový bod: Streda nad Bodrogom – Vetva B, F a G Konečný bod: Veľké Slemence, hraničný priechod pre peších a cyklistov na Ukrajinu. Dĺžka: 42,70 km. Navrhovaná cyklotrasa vedie po málo frekventovaných cestách a miestnych komunikáciách až ku hraničnému priechodu na Ukrajinu.

O cykloturistiku v regióne Použia je reálny záujem a na turizmus je samozrejme možné nabaliť aj ďalšie služby pre návštevníkov (cyklistov) najmä ubytovacie a stravovacie.

10. PLÁNOVANIE / IMPLEMENTÁCIA

10.1. Logická plánovacia matica

Popis cieľov	Indikátory	Zdroje energie	Predpoklady a riziká
Zvýšiť zamestnanosť v obci Zvýšiť kvalitu služieb v obci			
1.1. Zvýšiť účinnosť čistenia odpadovej vody z domácností 1.2. Zvýšiť kvalitu dopravnej infraštruktúry v obci 1.3. Zvýšiť kvalitu kultúrneho života v obci 1.4. Predchádzať vzniku, zvýšiť objem separovaného komunálneho odpadu 1.5. Stimulovať vznik MSP (zamestnávateľov) 1.6. Zvýšiť mieru udržateľného využívania dostupných prírodných zdrojov 1.7. Zvýšiť mieru využívania dostupnej technickej infraštruktúry (domy, pozemky)	Kvalita odpadovej vody Dĺžka nových (rekonštr.) obecných ciest Počet kultúrnych aktérov a podujatí Objem produkovaného, uloženého odpadu Počet aktívnych podnikateľov, firiem Počet hospodárskych prevádzok Obrat firiem Počet využívaných objektov Počet nezamestnaných Počet zamestnaných v obci	Protokoly UVT a VVaK Faktúry, kolaudačné rozhodnutia, foto Záznamy z podujatí, pozvánky Registre skladovaného odpadu Obchodný a živnostenský register Štatistické výkazy Registre obce Štatistiky UPSVaR a obce	Trvalejšie suchá Existencia miestnych združení pre rozvoj CR a podnikania Ochota občanov vložiť do združení majetok Existencia a dostupnosť rizikového kapitálu
Koreňová ČOV alebo domové ČOV Nové/opravené cesty Nový zberný dvor druhotných surovín Výrobné podniky, služby, prevádzky Prevádzky v intraviláne obce Turistické prevádzky, múzeá, skanzeny Polia s alternatívnymi plodinami/ bio, lignokultúry, a pod.	Počet zariadení Dĺžka nových (opravených) ciest Počet nových kultúrnych zariadení Počet zariadenia na spracovanie odpadu Počet nových podnikov a firiem Počet nových prevádzok v obci Počet prevádzok CR Výmer polí s alternatívnymi plodinami Počet farmárov pestujúcich alt. plodiny Výnosy plodín Počet zamestnaných v obci	Kolaudačné rozhodnutie Dodacie listy a faktúry Odovzdávací protokol Programová ponuka kultúrnych zariadení Pozvánky a ročný plán podujatí pre obec Živnostenský register Obecný register Webstránky, tabule a štíty zariadení Výkupné protokoly Obrat (výsledok hospodárenia) firiem Pracovné zmluvy zamestnancov	Postoj a príspevok VVaK Existencia podporných nástrojov pre budovanie čističiek malých obcí Dopyt návštevníkov a občanov po kultúrnych podujatiach Existencia podporných nástrojov pre MSP Pragmatická podpora štátu v oblasti rozvoja alternatívnej energetiky Dopyt po vidieckom CR

Poznámka: Aktivita sú uvedené v tabuľkách Akčného plánu

10.2. Súhrn indikátorov (výstupy, výsledky, dopad)

Indikátory výstupov

Č.	Položka	Hodnota	Poznámka
1	Počet zariadení		
2.	Dĺžka nových (opravených) chodníkov		
3.	Počet nových kultúrnych zariadení		
4.	Počet zariadení na spracovanie odpadu		
5.	Počet nových podnikov a firiem		
6.	Počet nových prevádzok v obci		
7.	Počet prevádzok CR		
8.	Výmer pol s alternatívnymi plodinami		
9.	Počet farmárov pestujúcich alternatívne plodiny		
10.	Výnosy plodín		

Indikátory výsledkov

Č.	Položka	Hodnota	Poznámka
1	Kvalita odpadovej vody		
2.	Dĺžka nových (rekonštr.) chodníkov		
3.	Počet kultúrnych aktérov a podujatí		
4.	Objem produkovaného odpadu		
5.	Počet aktívnych podnikateľov, firiem		
6.	Počet nových prevádzok		
7.	Obrat firiem		
8.	Objem úrody		
9.	Počet zamestnaných v obci		
10.	Finančný obrat		

Indikátory dopadu / príklady

Č.	Položka	Hodnota	Poznámka
1	Zvýšená vnímaná kvalita života občanov		
2.	HDP na hlavu		
3.	Počet nezamestnaných		
4.	Počet občanov v hmotnej núdzi		
5.	Výška priemerného zárobku		

Vzhľadom na relatívne obmedzené možnosti obce realizovať vytýčenú víziu, dlhodobé ciele je východiskovým predpokladom existencia externých podporných zdrojov pre rozvoj obce. Medzi najdôležitejšie východiskové predpoklady radíme:

- Udržateľnosť hraničného prechodu a zlepšujúce sa podmienky cezhraničnej spolupráce s Ukrajinou
- Národná legislatíva podporujúca drobné koncové obce a modely kofinancovania umožňujúce prístup k zdrojom EÚ
- Postoj externých a interných partnerov obce a miera ich zapojenia do realizácie plánov rozvoja

Medzi špecifické predpoklady radíme:

- Podpora EÚ a SR pre pestovanie alternatívnych plodín a rastlín pre energetické účely
- Podpora rozvoja CR v menej atraktívnych domácich destináciách (mimo definovaných centier rozvoja a rozvojových osí)
- Záujem o vidiecky nízkorozpočtový CR

10.3. Analýza rozvojových scenárov

Scenár – A „najlepší odhad“ alebo „pozitívna extrapolovaná budúcnosť“

pre obec Veľké Slemence predstavuje „základný scenár“, ktorým sa bude vývoj najpravdepodobnejšie v najbližších rokoch v obci vyberať. Scenár je postavený na súčasných trendoch zachovania smeru a intenzity pohybu hnacích síl a tiež stavia na odsúhlasených plánoch a akciách, ktoré sú v súčasnosti už rozbehnuté.

Obec do budúcnosti vytvorí obmedzené množstvo pracovných miest (miestne služby-najmä lokálneho charakteru, 1-2 nových drobných výrobní). cestovný ruch je naďalej málo výrazný, z dôvodu pretrvávajúceho nevysporiadania vlastníckych vzťahov a pasivity občanov nedôjde k výraznejšiemu využitiu prázdnych domov pre potreby cestovného ruchu. V oblasti využitia pôdy je možné zapojenie samostatne hospodáriacich roľníkov a obce do využitia pôdy pre dreviny alebo obilniny pre energetické účely. Obec získa obmedzené zdroje pre rozvoj infraštruktúry (oprava ciest, chodníkov, rozvoj zamestnanosti). Výraznou bariérou však naďalej ostane nízka schopnosť obce prefinancovať významnejšie projekty.

Scenár – B problematická budúcnosť alebo inak „ťažké časy“

V tomto scenári sa popisujú všetky formy a možnosti zlého rozvoja a situácie v ktorých takmer všetko ide zlým smerom.

V oblasti hospodárstva obci sa nepodarilo získať externé zdroje a nie je schopná prefinancovať projekty realizované refundáciou nákladov. Nevysporiadanosť pozemkov neumožňuje využitie pôdy pre alternatívne pestovanie. Dlhotrvajúce suchá vyvolávajú veľký tlak na zavlažovanie, na ktoré obci chýbajú prostriedky. občania nemajú prostriedky na vybudovanie domových čističiek – obci sa nepodarilo získať z dôvodu nízkej podpory vodárenskej spoločnosti grant na koreňovej čističky. Z dôvodu zníženej sociálnej podpory sa množia krádeže úrody zo záhrad a dochádza k vlámaniam do obecných budov. Do prázdnych domov v obci sa postupne sťahujú sociálne odkázaní aj z blízkych obcí. V intraviláne obce sa množia ilegálne skládky. Prísnejšie zákony ochrany prírody a zonácia neumožňuje rozvoj aktívneho cestovného ruchu. Obec vymiera, chýbajú mladí ľudia, ktorí by sa v obci dokázali užiť.

Scenár – C „štrukturálne odlišná budúcnosť“, ktorá zobrazuje „ inú formu pokroku“

než je popisovaná v scenári A. tento scenár vyžaduje prekonanie konvenčných predpokladov a cieľov. Je to alternatívny scenár, kde sa nachádzajú iné riešenia a iný rozvoj než v prípade základného scenára.

Obec v spolupráci s farmou sa vďaka rýchlemu vysporiadaniu pozemkov pustila do pestovania plodín a drevín pre energetické účely. Súčasne sa obec v spolupráci s mikroregiónom „slnečnica“ zamerala aj na využitie solárnych článkov pre verejné osvetlenie, na čo združenie obcí získalo významnú dotáciu.

Scenár – D „scenár vizionárskej zmeny“, veľkých očakávaní,

ktorý sa buduje na technologickom a sociálnom pokroku. Predpokladá najlepšie uskutočniteľné možnosti a stanovuje odvážne ciele, ktoré s veľkou energiou realizujú viacerí zainteresovaní. Obec sa vďaka Schengenskému priestoru a opravenej cestnej infraštruktúre stala bránou pre rozvoj agro a eko cestovného ruchu. V obci pod záštitou obce vzniklo združenie pre rozvoj cestovného ruchu, ktoré prevádzkuje 10 tradičných vidieckych domov o celkovej kapacite 80 lôžok. Na obytnú časť je napojená čárda núkajúce tradičné ľudové recepty, zelenina a ovocie pochádza z udržiavaných záhrad. združenie prevádzkuje jazdiareň, požičovňa bicyklov, člnov a koziu farmu. Na služby cestovného ruchu sú napojené základná škola aj susedné obce (zásobovanie).

10.4 Priority

Cieľ 1.	Zvýšiť účinnosť čistenia odpadovej vody z domácností
1.1.	Zvýšiť uvedomenie o existujúcich dostupných zdrojoch a možnostiach využitia potenciálu
1.2.	Vybudovať účinné domové čističky vôd
1.3.	Vybudovať kanalizačný zberač
1.4.	Vytvoriť podmienky pre prevádzku koreňových čističiek
Cieľ 2.	Zvýšiť kvalitu obecnej technickej infraštruktúry
2.1.	Zlepšiť kvalitu autobusových zastávok v obci
2.2.	Podporovať alternatívnu dopravu – vybudovať cyklotrasy
2.3.	Vybudovať resp. opraviť chodníky a obecné cesty
2.4.	Obnoviť verejné priestranstvá v obci
Cieľ 3.	Zvýšiť kvalitu kultúrneho života v obci
3.1.	Podporiť ľudské zdroje – zvýšiť aktivitu „aktérov“ pôsobiacich v kultúre
3.2.	Doplniť kultúrnu infraštruktúru
3.3.	Obohacovať kultúrny život inovatívnymi podujatiami
Cieľ 4.	Predchádzať vzniku , zvýšiť objem separovaného komunálneho odpadu
4.1.	Zlepšiť osvetu, ako predchádzať vzniku odpadu
4.2.	Zamerať sa na prevenciu vzniku čiernych skládok
4.3.	Podporovať vybudovanie prevádzok separovania odpadov
4.4.	Vysporiadať pozemky a vlastnícke vzťahy
4.5.	Zakladať spracovateľské podniky
Cieľ 5.	Stimulovať vznik MSP (zamestnávateľov)
5.1.	Zvýšiť uvedomenie o existujúcich dostupných zdrojoch a trhoch potenciálu
5.2.	Rozvoj ľudského potenciálu
5.3.	Rozvoj ekonomických aktivít / služieb
5.4.	Rozvoj rekreácie
Cieľ 6.	Zvýšiť mieru udržateľného využívania dostupných prírodných zdrojov

6.1.	Zvýšiť uvedomenie o existujúcom potenciáli
6.2.	Oživiť miestnu krajinu
6.3.	Podporiť alternatívne / inovatívne pilotné projekty / programy
6.4.	Podporovať tvorbu miestnych partnerstiev
6.5.	Tvorba spoločného marketingového plánu
Cieľ 7.	Zvýšiť mieru využívania dostupnej technickej infraštruktúry
7.1.	Podporovať tradičné obecné aktivity pre verejnosť
7.2.	Rozvoj ľudského potenciálu
7.3.	Rozvoj ekonomických aktivít / služieb
7.4.	Rekonštruovať objekty (prázdne domy) v obci
7.5.	Zlepšiť vybavenosť a napojenosť objektov

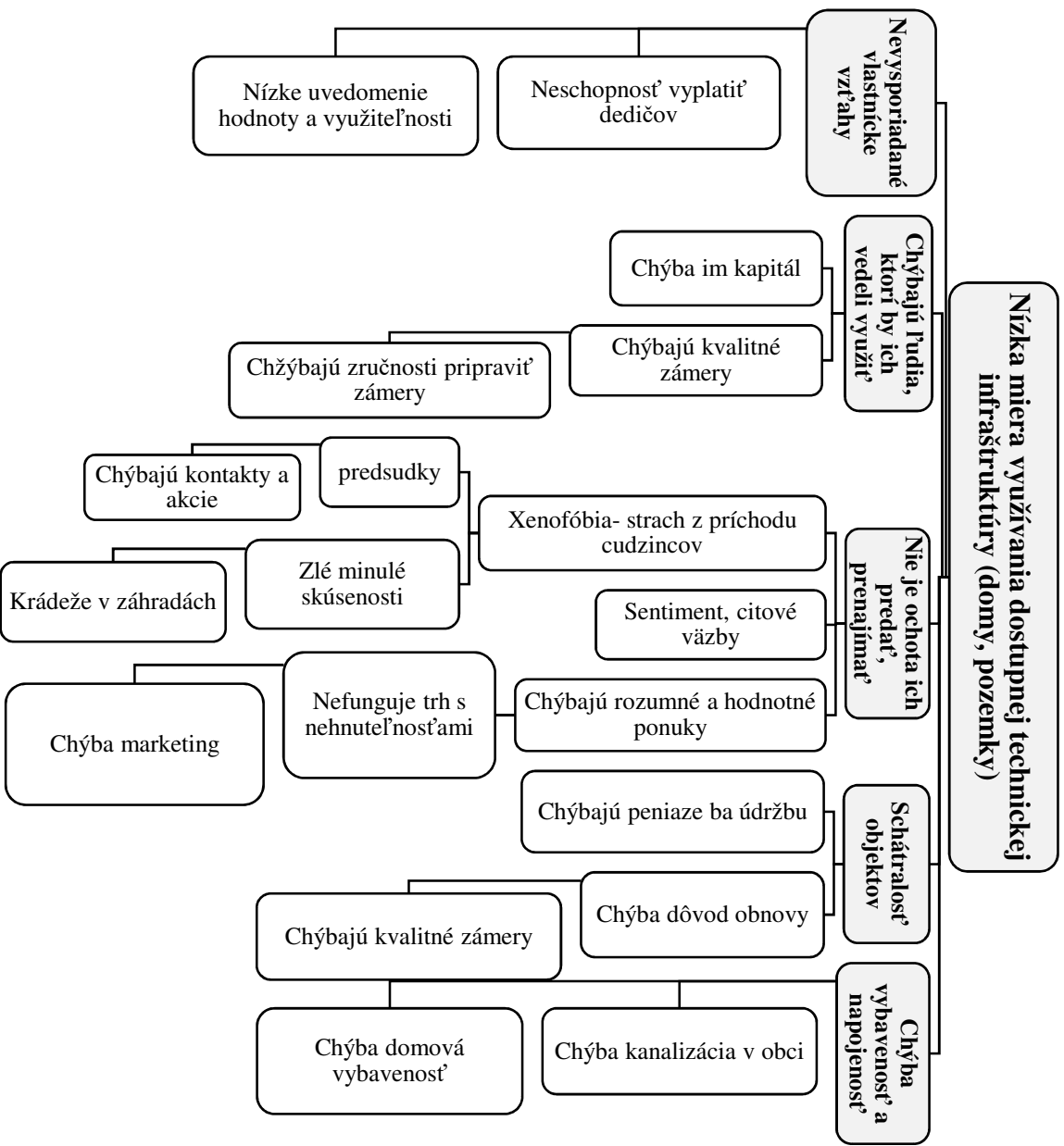
10.5. Finančné zabezpečenie

Finančné zabezpečenie PHSR obce Veľké Slemence bude sa plniť prostredníctvom projektov a aktivít zaradených do rozvojových cieľov obce. Finančné zdroje potrebné na zabezpečenie plnenia cieľov, opatrení a aktivít budú plynúť z nasledovných zdrojov:

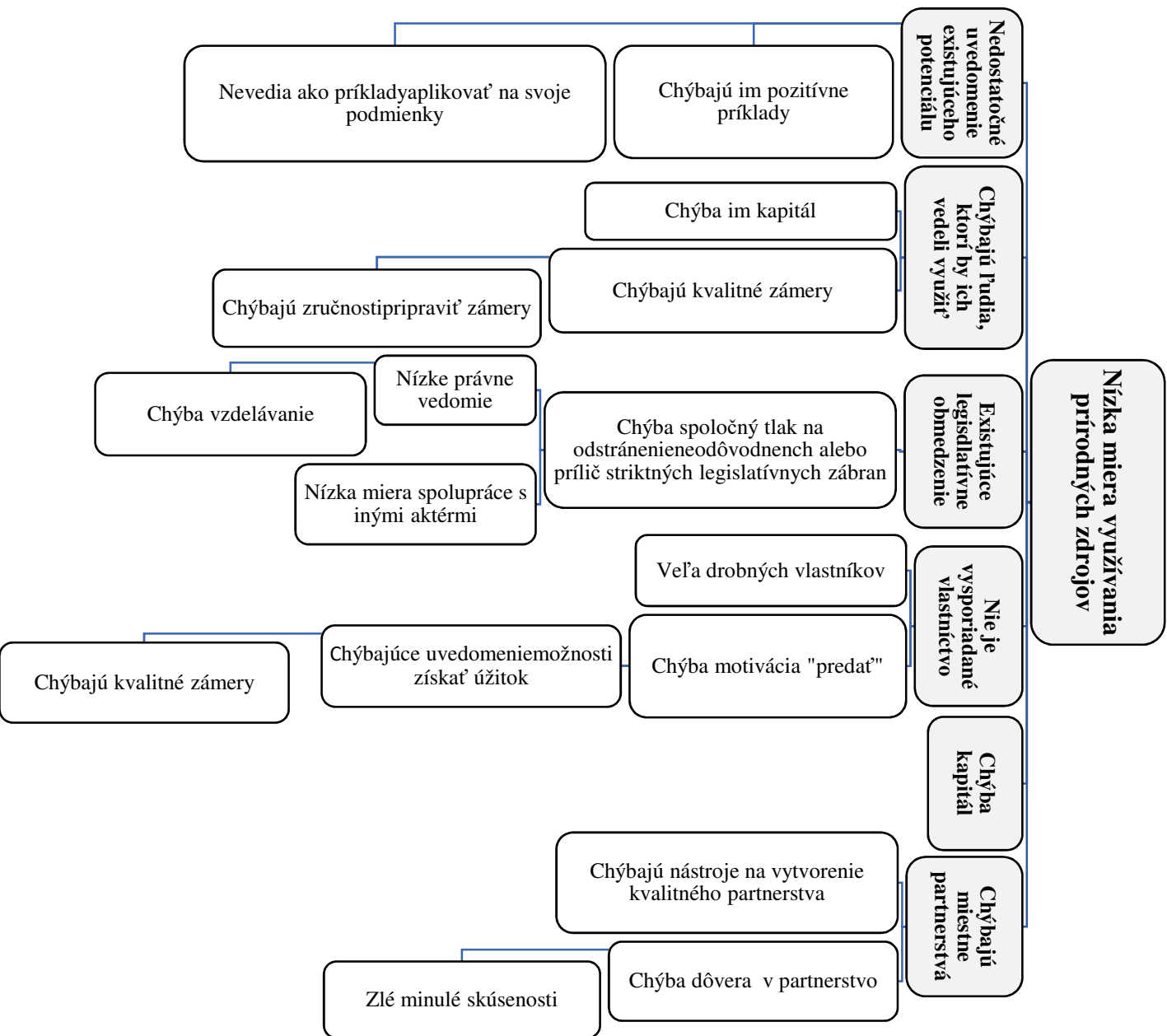
- rozpočet obce
- externé zdroje (zdroje zo štátneho rozpočtu, zdroje EÚ, iné zdroje)

11. PRÍLOHY

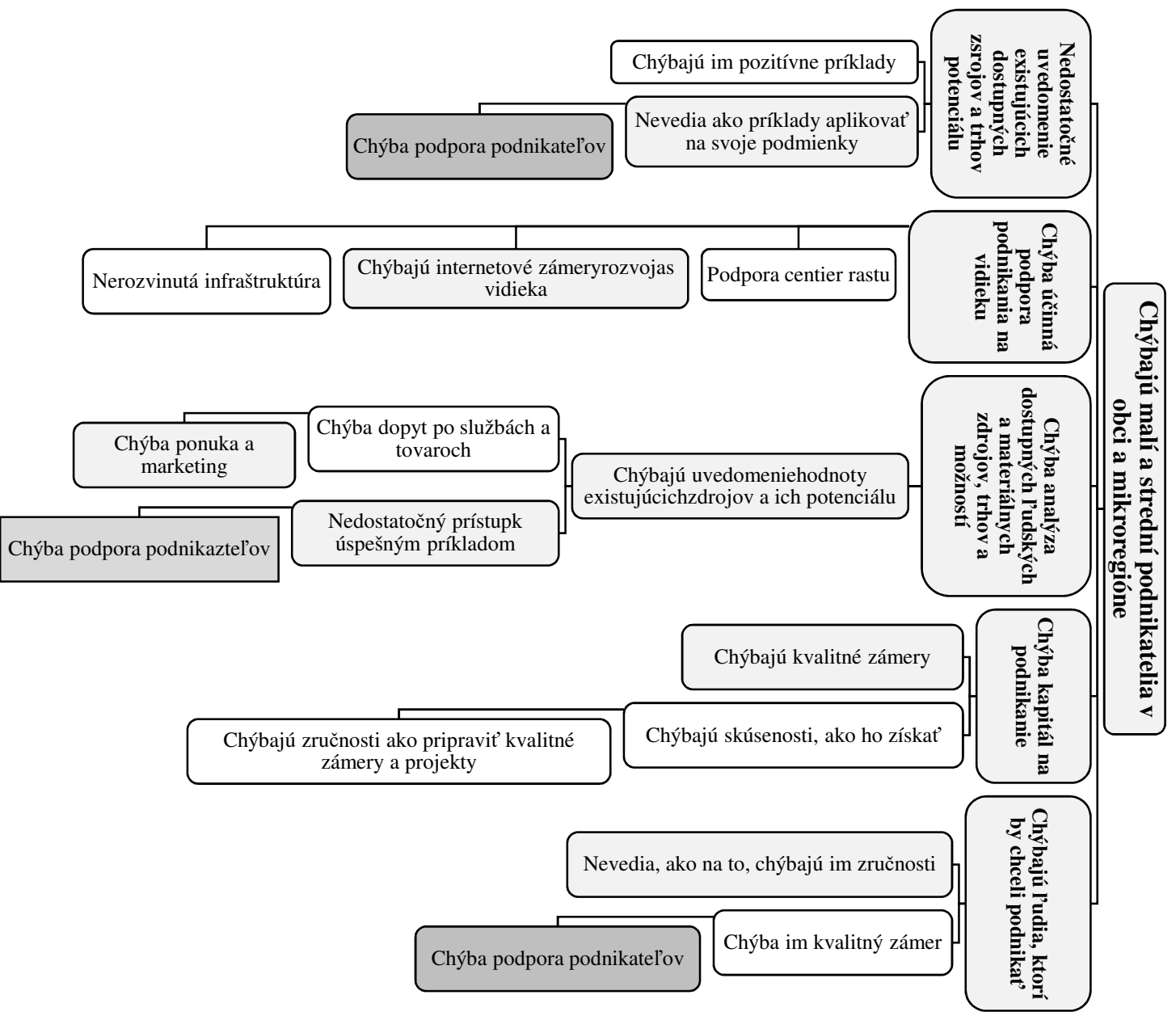
Rozbor č. 1

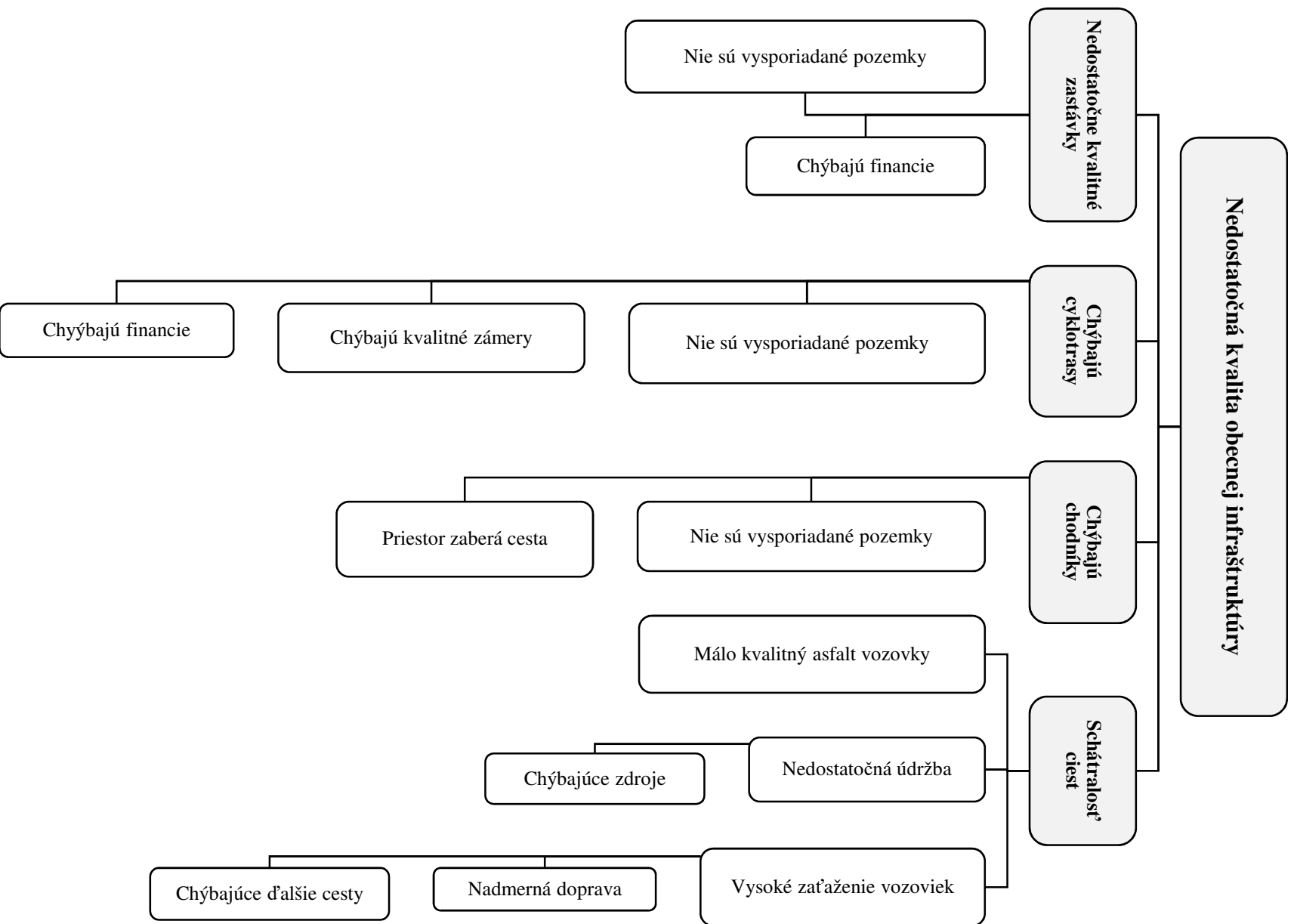
Rozbor č. 2

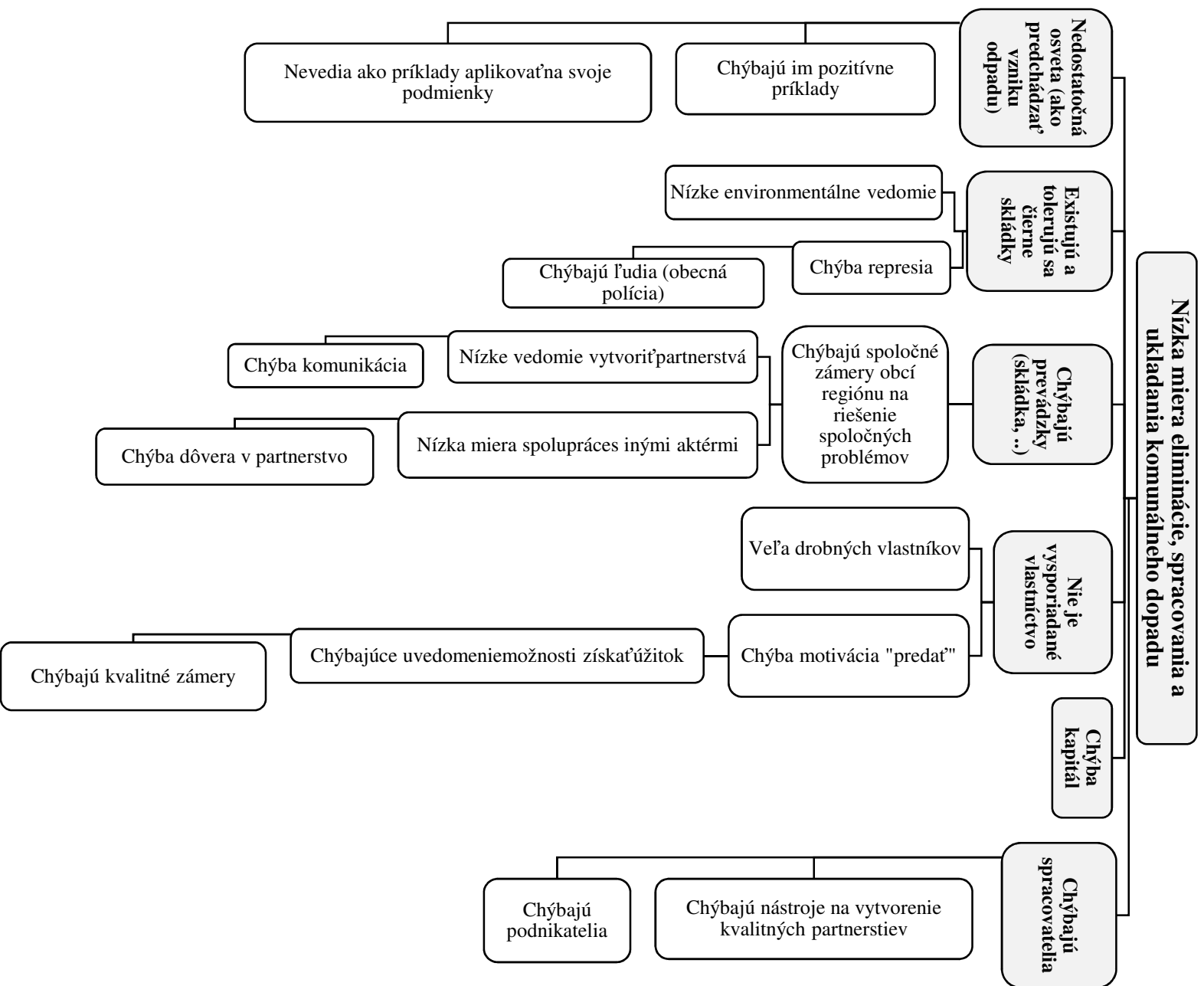
Rozbor č. 3

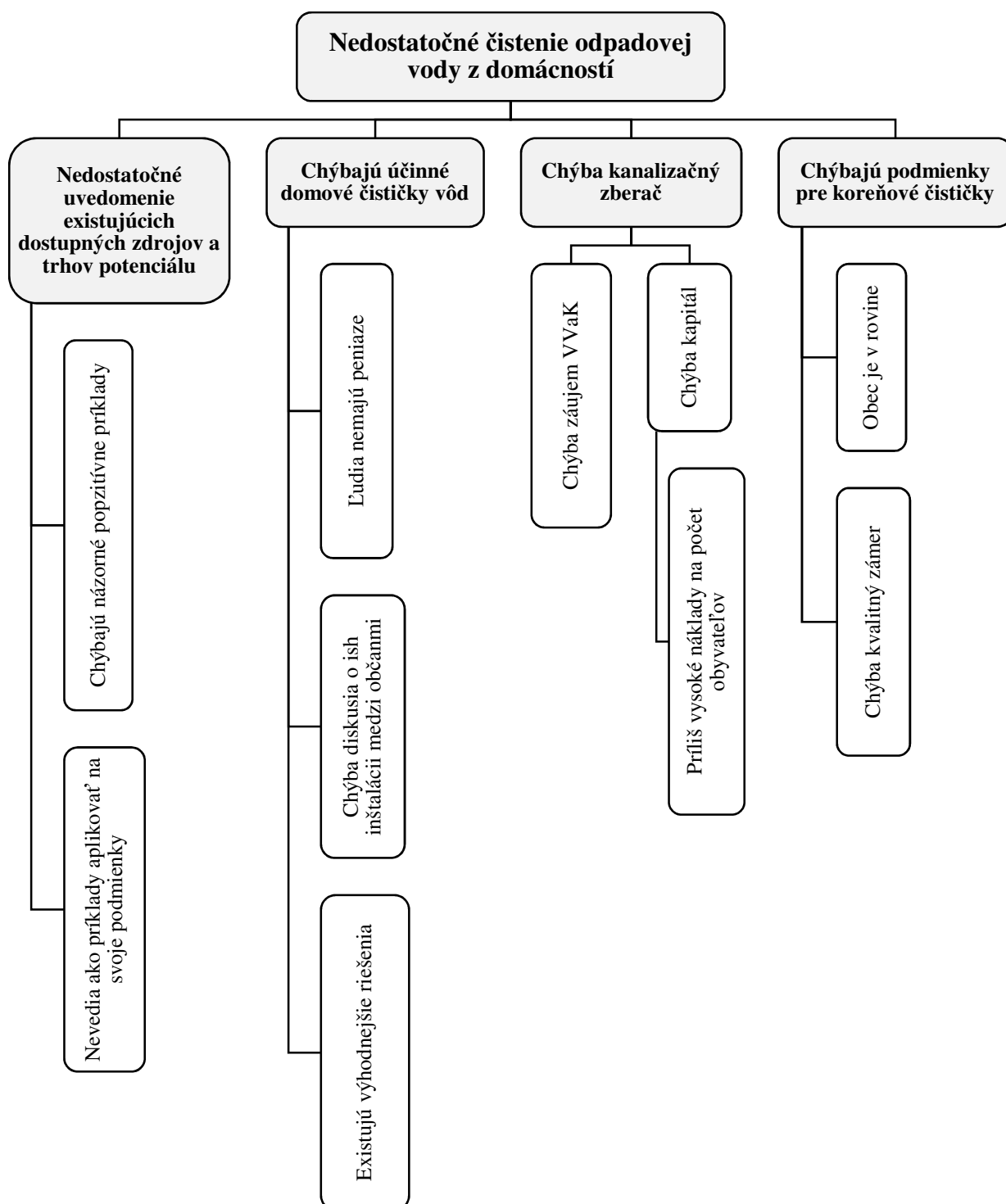
Rozbor č. 4

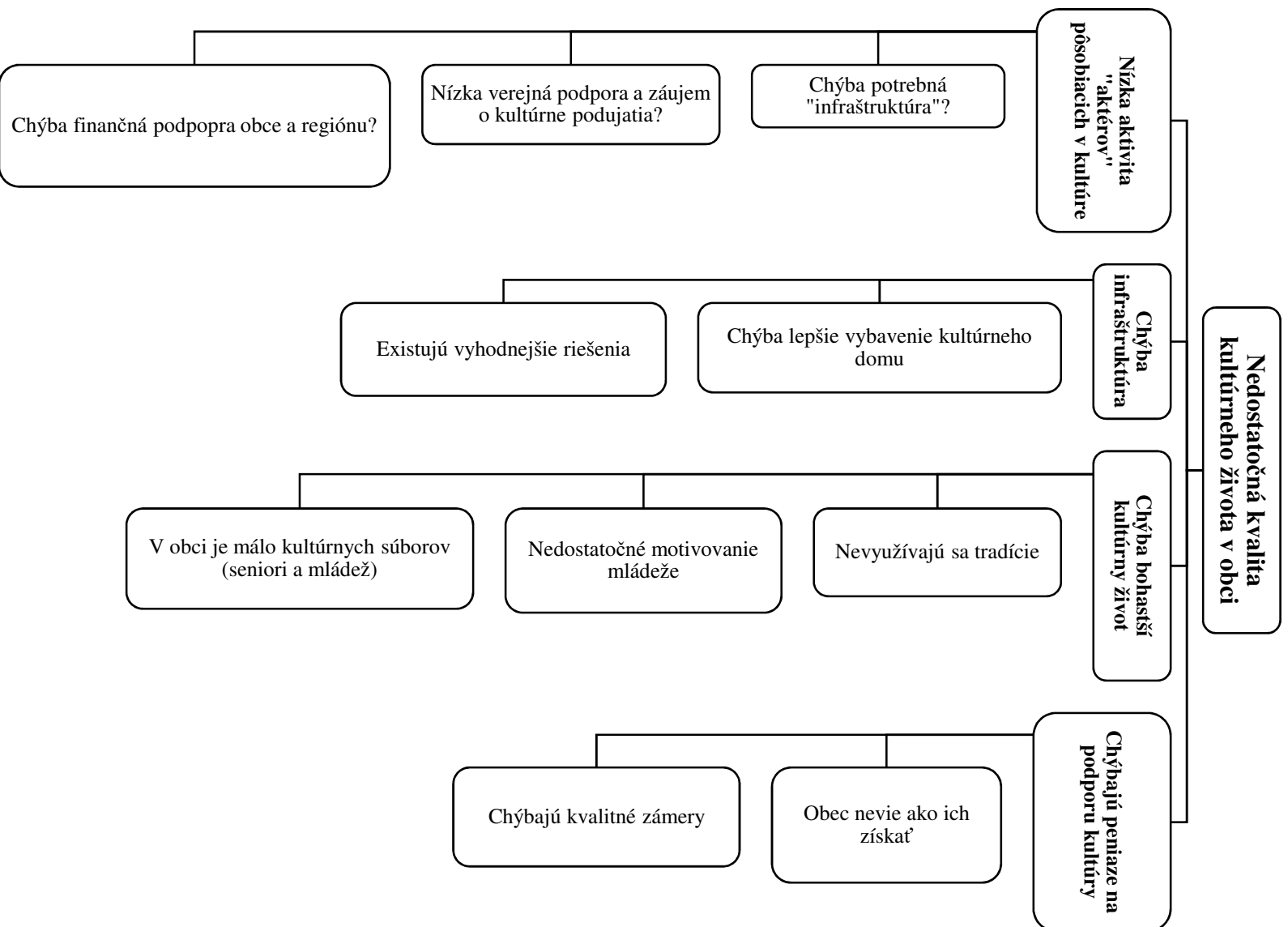
Rozbor č. 5

Rozbor č. 6

Rozbor č. 7

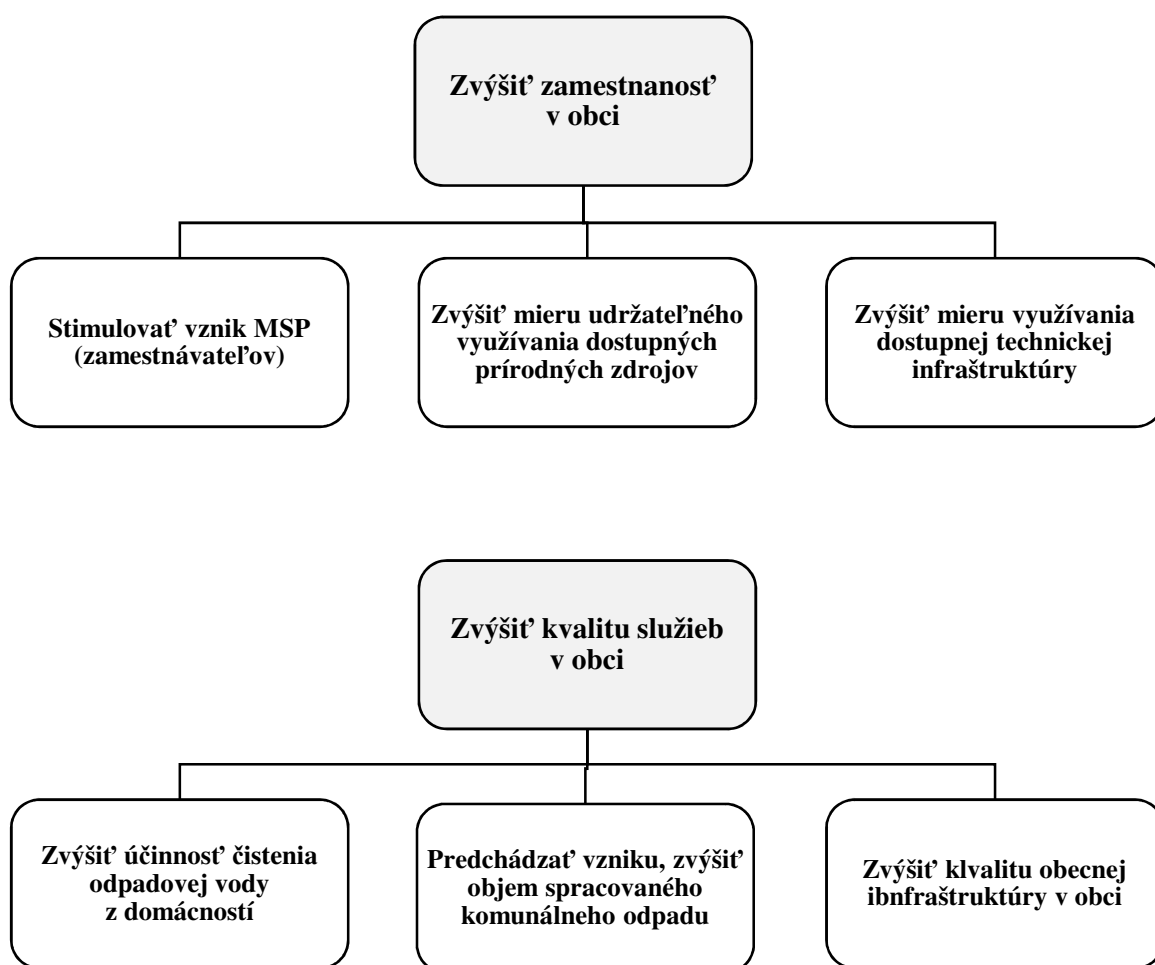

Vo volebnom programe na roky 2023 – 2026 si zastupiteľstvo stanovilo nasledujúce priority:

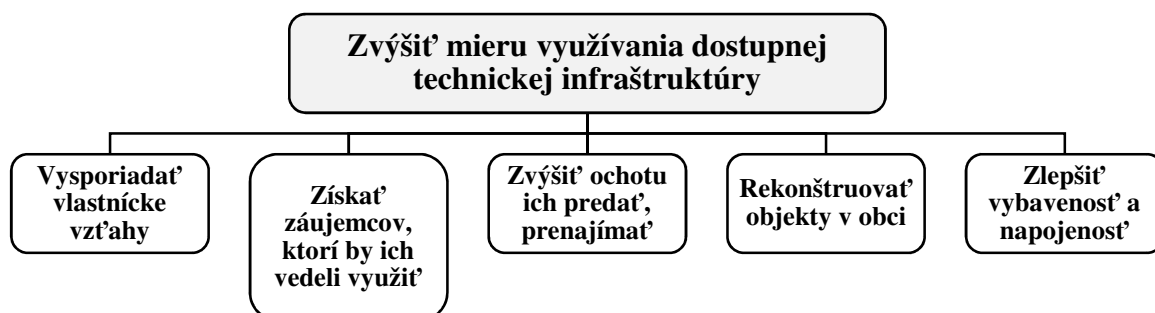
- 1) Oprava chodníkov a priekop
- 2) Vybudovanie kanalizácie
- 3) Dobudovanie komunitného domu spolu s jeho naplnením programom pre rôzne cieľové skupiny
- 4) Vybudovanie autobusových zastávok

III. ANALÝZA CIEĽOV

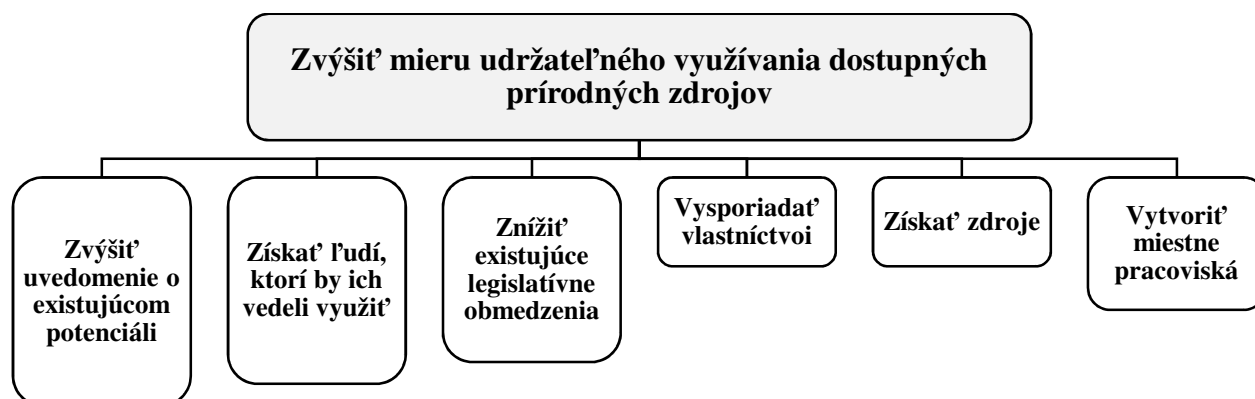
Na základe analýzy príčin a následkov najzávažnejších problémov obce boli spoločne s miestnou pracovnou skupinou definované hlavné rozvojové ciele:

Rozbor č. 1

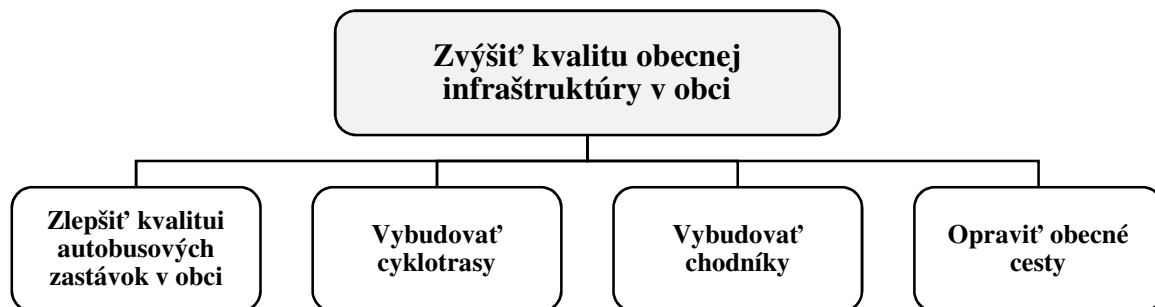
Rozbor č. 2

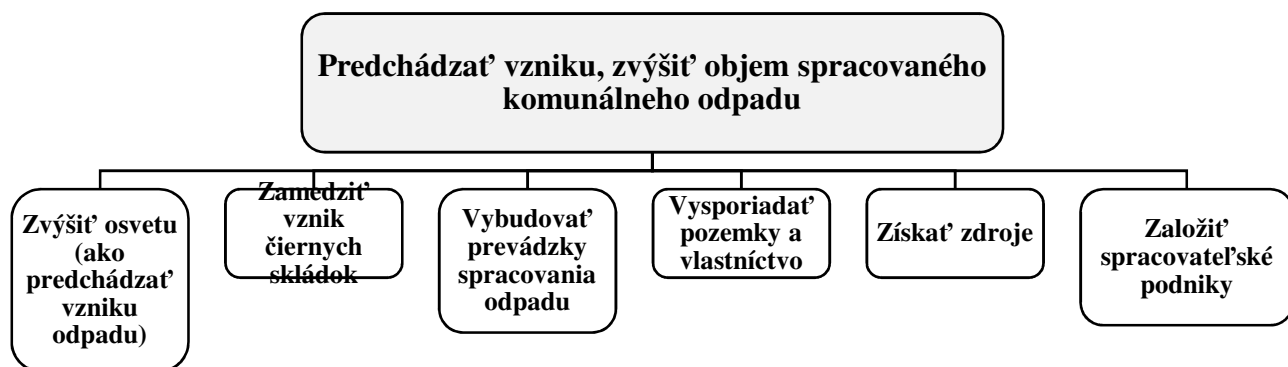
Rozbor č. 3

Rozbor č. 4

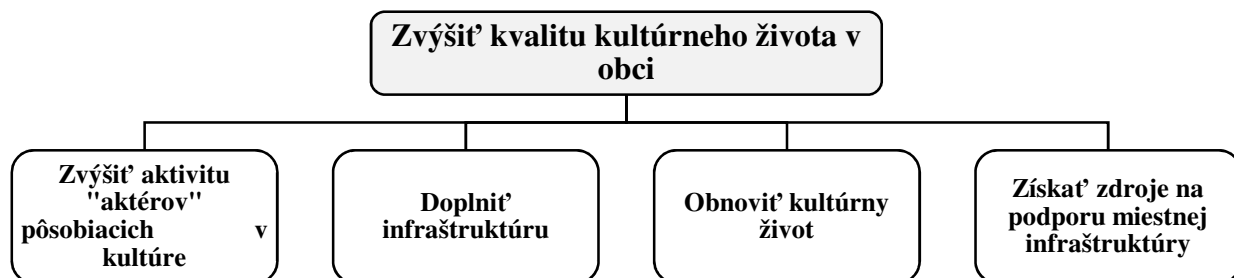
Rozbor č. 5

Rozbor č. 6

Rozbor č. 7

Vypracoval:

Ingreal DOMUS s.r.o.

P. O. Hviezdoslava 56/98, 079 01 Veľké Kapušany

IČO: 36 686 956

Ing. Blažej Nagyidai

Vydal:

Obec Veľké Slemence

<https://www.velkeslemence.sk/>

Rok vydania: 2023